

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku
Oktoobrirevolutsiooni 38. aastapäev!

Kõigi maade proletarilased, ühinege!

SIRP JA VASAR

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUMI, EN KIRJANIKE LIIDU, EN KUNSTNIKE LIIDU JA EN HELILOOJATE LIIDU HAALEKANDJA

Reedel, 4. novembril

1955. a.

Nr. 44 (619)

XIV aastakäik. Hind 50 kop.

Kunstnike V. Briskini ja K. Ivanovi plakat (Riiklik Kujutava Kunsti Kirjastus) TASS-i fotokroonika

Edasi kommunismi võidu poole!

Nõukogude riigi, tema rahvaste elus on muutunud reeglipäraseks nähtus, et see, mis eile oli alles kavatsus, suur unistus, on täna saanud teoks, veelgi rohkem — me oleme juba harjunud tema olemasoluga ja sihime edasi veel suuremate kavatsuste, veel kõrgelennulisemate unistuste igapäevasesse tegelikkusse toomise poole.

Ammuks see oli, kui partei esitas rahvale, eriti noortele üleskutse aidata kaasa meie riigi viljasaakide järsu suurendamisele, asuda üles harima määratu suuri jäätmade alasid — ja juba läinud aastal võisime teha kokkuvõtte: üles on haritud üle kolme ja poole miljoni hektari. See tundus suure arvuna, kui poleks siia kõrvale panna tänavust: 19,7 miljonit hektarit, üle viie korra rohkem üheainsa aasta jooksul.

Kuigipalju aastaid pole tagasi sinnagi, kui nõukogude töötajad võtsid vaimustatult vastu partei ja valitsuse otsuse asuda ehitama uusi võimsaid hüdroelektrijaamu. Mäletame hästi ka seda, kuidas kõigist meie kodumaa nurkadest inimesed suundusid nalle ehitustele, kuidas tehasekollektiivid kõigis liiduvabariikides mõtlesid läbi oma võimalused, et omalt poolt kõige paremini kaasa aidata nende uute valguse- ja jõuallikate teoks saamisele. Ja olemegi jõudnud niikaugele, et lähematel päevadel hakkavad tööle Gorki ja Kuibõševi hüdroelektrijaamade esimesed agregaadid. Tervelt aasta enne ettenähtud tähtaega alustas tööstusliku voolu andmist Kahhovka hüdroelektrijaama esimene agregaat, 1956. aasta esimesel poolel lõpetatakse selle jõujaama ehitus täielikult. Jõudate sammudega edeneb töö Stalingradi jõujaama juures, alustatakse tööd Tšeboksarõ, lõpetatakse Saraatovi hüdroelektrijaama projekteerimist. Nii sama pikk või veelgi pikem on Nõukogude Liidu idaosas, suurtel jõuküllastel jõgedel Irõõil, Obil ja Angaral kerkivate suurehituste nimekirj. Võimsate energiaallikate ritta astus ka eesti rahva ajaloos esimene sellesarnane ehitus, Narva hüdroelektrijaam. Seoses viimase sünniga juhtus ka see ime, mida teistsugustes ajaloolistes tingimustes võib nii järesku esile kutsuda ainult määratu katastroofi — uuele, äsja ilmunud Eesti NSV kaardile tuli märkida uus veekogu, «Narva meri».

Rohkem aega saab lugeda küll sinnani, kui partei, valitsuse ja noore Nõukogude riigi eesrindlike inimeste ees seisid tohutu ülesanne — oli tarvis ajaloos ennemägematu tempoga ehitada üles uus ühiskond, tuua kõik kodanikud, kõik rahvused välja kultuurilasest pimedusest, kus tsaarivalitsus neid vägisi oli hoidnud. Kõigepealt tuli võtta esimene ja väga suur takistus juba selle tee alguses — kirjaoskamatus. Lääksid välja noored ja vanad, kellele sotsialistliku kodumaa kasv oli saanud kõige südamelähedasemaks, kutsuti aabitsaga käes koolipinki istuma isegi vanaemad ja -isad. Inimesed seni kõige mahajäänumates kolgastes nägid, et nende põlvest põlve kestnud salajane igatsus teadmiste, valguse järele võib täituda, ja nad ruttasid ahnelt seda võimalust kasutama. Sellele elanikkonna tungile vastu tulles pidi meie riik asutama kooli ka nendes paikadesse, kus selle asutuse nimigi oli seni

OKTOOBRI TEEL

tundmatu, pidi aastast aastasse üha rohkem laiendama koolide ja kõrgemate õppeasutuste võrku. Tänavu kulutab meie riik üldhariduslike koolide ülalpidamiseks kakskümmend kolm miljardit rubla, see on juba peaaegu kolm korda rohkem kui 1940. aastal. Meie kõrgemate õppeasutuste lõpetajate, noorte spetsialistide arv kasvab aastast mitte tuhandete, vaid mitmekümnete tuhandete võrra. Ainuüksi Moskva linn on jõudnud seitsmekümne kõrgema õppeasutuse, mis ühtekokku loevad oma kasvandikeperre kakssada tuhat üliõpilast. Hariduse ja kultuuri iga aastaga kiirenev kasv on aluse pannud ka rahva hulgas leiduvate talentide suuremale ja julgemale arenemisele. Kunstilist isetegevust on ju ka kodanlikes riikides, seda mäletame kodanliku Eestigi päevilt, kuid väljastpoolt tuleva õhutuse, julgustuse ja toetuse puudumisel jäid need harrastused harilikult nn. «pirtsimaja pidude» tasemele. Nõukogude riigis, kus isetegevuslasi igati soodustatakse selgi teel, et kultuuri-, rahvamaju ja klubisid ülal peetakse ning järjest juurde luuakse, kus isetegevustasi seda kõrgemalt hinnatakse, mida nõudlikumad nad on enese ja enda poolt pakutava kunsti vastu, kus neid julgustatakse ja õhutatakse oma talenti arendama, on ka isetegevuslike lauljate, tantsijate, pillimeeste, näitlejate hulk suurem kui üheski teises riigis maailmas. Ja mitte ainult arv, vaid ka tahe edasi minna järjest raskemate ülesannete lahendamisele. Viimastest üliõpilusest kunstilise isetegevuse ülevaatusel võttis osa sada nelikümmend viis tuhat kollektiivi, kuhu kuulus kaks ja pool miljonit inimest. Nimetagem ainult mõned näited sellest, mida meie isetegevuslased võivad pakuda: Leningradi Kirovi-nimelise Kultuuripalee ooperikollektiiv esines Gounod' ooperiga «Faust», Oktjabrski linna naftatöötajate kultuurimaja draamaringi liikmed töid välja Gorki näidendi «Viimased» ja V. Višnevski «Optimistliku tragöödia». Või võtame ainult meilgi, Eesti NSV piirides. Meie isetegevuslaval on läinud Östrovski «Aike», Dunajevski «Vaba tuul», Miljutini «Rahutu õnn», muusikaline komöödia «Rummu Jüri» on äratanud Elva isetegevuslastes soovi ka sel alal oma jõudu proovida, isetegevuslastest koosnevad sümfooniaorkestrid on samuti teoks saanud ja oma eluõigust näidanud.

Nõukogude Eesti rahvas, kes sai oma praeguse kodumaaga, sotsialismimaaga lõplikult ühineda alles kakskümmend kolm aastat pärast Oktoobrerevolutsiooni võitu, pidi eriti kiires tempos oma rahvamajanduse mahajäämuse tasa tegema ja lülituma kvaliteedilt uude, sotsialistlikku kultuuri. See nõudis meie töötajalt tõsiseid pingutusi, eriti veel sellepärast, et sõda tõi vahele kolm ränka fasistlikku okupatsiooniaastat. Kui aga kogu rahvas teab, mille eest ta töötab ja ehitab, siis teeb ta seda suurimatele raskustele vaatamata rõõmuga, mis juba iseenesest tagab häid tulemusi. Seda enam, et teda selles võitluses oma vaba elu, oma kõiki lootusi täita töötava tuleviku eest ei jätud ükski, vaid et talle nii sõjatules kui ka rahvamajanduse taastamise

ja arendamise päevil sirutasid oma abistava käe meie vennarahvad. Meie tööstus arenes tõeliseks suurtööstuseks, põllumajandus pääses perspektiivtust kiratsemisest, eesrindlikku agrotehnikat ja ajakohast mehhanisist takistavast piirikiidest, hariduse ja kultuuri juurde avati tee kõigile võimekatele noortele, aga ka vanadele, kes seni olid pidanud leppima ainult lugemise, kirjutamise ja hädapärase arvutamise oskusega. Endised sulased ja teenijatüdrukud, inimesed, kel kodanlikul ajal polnud isegi omaette nurka, kuhu õhtul pärast pikka päevatööd puhkama minna, juhivad nüüd kolhoosides brigaade ja farme, oma lapsed aga saavad nad ülikooli, põllumajanduse akadeemiasse, konservatooriumi, Moskva kõrgemasse õppeasutusse, ja selles ei näe keegi midagi erilist. Kultuurilised tarbed, kino, teater, raamatud on saanud igapäevaseks vajaduseks. Ja aasta-aastalt need vajadused suurenevad, nõudmised ja kunstihindamise võime kasvavad. Sellest tulebki, et kuigi meie kinovõrk on praegu laiem kui kunagi varem, kuigi rändkinode kaudu teenindatakse kõiki punkte meie vabariigis, rahvas nõuab neid etendusi veel sagedamini ja veel paremate filmidega. Sama lugu on teatritega. Kirjastus annab välja mitu korda rohkem raamatuid mitu korda suuremates tiraažides kui kodanlikus Eestis, kuid tihti kuuleme nurinat: tiraažist ei jätkunud, nii- ja niisuguseid teaduslikke, kunstilisi, ilukirjanduslikke, teatmelisi teoseid on veel vaja. Heli- loojatele, kirjanikele, kunstnikele esitavad meie töötajad järjest uusi ja suuremaid pretensioone, mis iseenesest juba näitab, kui vajalikud rahvale on nende teosed.

Rahva vajadused on meil riiklikud vajadused. Ja valitsus ning partei hoolitsevadki väsimatult meie kultuuri ja kunsti arendamise eest. Meie isetegevusliku kunsti suurpidustused — laulupeod, on saanud kuulsa kogu Nõukogude Liidu rahvaste peres. Kaugel väljaspool meie vabariigi piire on tuntud samuti meie paremate kunstnike, heliloojate, kirjanike nimed, Riiklik Akadeemiline Meeskoor, paljud interpretid. Meie kunsti- ja kultuuritöötajate teeneid hinnatakse nende saavutuste vastavalt. Sellest räägib järjekordselt käesolevateks oktoobripühadeks uute aunimetuste andmine üheteistkümmele inimesele: M. Lüdigile, K. Leinusele, B. Körverile, E. Arrolle, V. Reimanile, V. Kapile, J. Kääramehele, R. Sagraitsale, A. Reindorffile, J. Siimonile, G. Kolõskinile.

Tänuks oma vabade arenemisvõimaluste eest seisab eesti rahvas koos vennarahvastega kindlalt kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitika eest nii meie sisemise elu juhtimisel kui ka välise suhte arendamisel, kõigi rahvaste rahuliku elu kaitsmisel. Partei Keskkomitee poolt antud loosung — «Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini lipu all, kommunistliku partei juhtimisel — edasi kommunismi võidule!» innustab ka meie töötajaid kõigil aladel ikka edasi püüdma, ikka paremini oma võimeid ja tööjõudu kodumaa hüvanguks rakendama.

TÄNASEST JA HOMSEST

Üle 640 tuhande noore spetsialisti lasksid tänavu välja meie kõrgemad õppeasutused ja tehnikumid. See on ligi 80 tuhat rohkem kui möödunud aastal. Käesoleval õppeaastal alustas õppimist kõrgemate õppeasutuste — päevaste, õhtuste ja kaugõppeasutuste — esimestel kursustel üle 464 tuhande inimese. Üliõpilaste arv kõigis meie maa kõrgemates õppeasutustes kokku on nüüd 1 850 000 inimest. Ainuüksi Moskvast töötab praegu 70 kõrgemat õppeasutust. Nendes õpib üle 200 tuhande üliõpilase.

Esimesel septembril avasid oma uksed 1100 õppeasutust, mis kuuluvad NSV Liidu Kultuuriministeeriumi süsteemi, — kõrgemad õppeasutused ja tehnikumid, mis valmistavad ette näitlejaid ja režissööre, kinodramaturge ja operaatoreid, muusikainterpreete ja heliloojaid, kunstnikke, koreograafikunsti tegelasi, polügraafiatööstuse, kultuuripaleede, klubide ja raamatukogude töötajaid.

Seitsekümmend ettekannet aatomenergia rahulikul otstarbel kasutamise kohta esitasid nõukogude teadlased rahvusvahelisel konverentsil Genfis. Praegu projekteeritakse Nõukogude Liidus mitmesugust tüüpi aatomielektirijaamu võimsusega 50—100 tuhat kilovatti ja rohkem.

Aatomiteaduse uued saavutused on NSV Liidus kindlustanud laboratoorsest uurimusest suurema täpsuse metallurgias, kiirendanud seemnete idanemist, on võimaldanud jälgida pinnases toimuvaid protsesse. Radioaktiivseid isotoope, mille tootmiseks andsid rikkalikke võimalusi aatomikatlad, kasutatakse ka mitmete haiguste ravimisel.

Uued kirjanduslik-kunstilised ajakirjad „Neva“, „Junost“, „Kirkizstan“, „Svet nad Baikalom“ (Burjaatimongoli ANSV) ja „Inostrannaja Literatura“ hakkasid ilmuma 1955. aastal. Praegu ilmub NSV Liidus üle 7100 ajalehte, üle 1700 ajakirja ja muud perioodilist väljaannet. 1956. aastal hakkab ilmuma 35 uut teaduslikku ja tootmisalast ajakirja.

NSV Liidus ilmub ilukirjandust 70 meie maa rahva keeles, sealhulgas 19 rahva keeles, kellel enne Oktoobrerevolutsiooni ei olnud oma kirja.

Nõukogude ametiühingute valduses on üle 1300 sanatooriumi ja puhkekodu. Tänavu veebruaris oma puhkusele üle kolme miljoni inimese.

Uued televisioonikeskused on ehitatud või ehitamisel Harkovis, Riias, Tallinnas, Minskis, Baikuu, Sverdlovskis, Tomskis ja Vladivostokis. Tomski ja Vladivostoki televisioonikeskused on konstrueeritud kohalike amatöör-raadiotehnikute poolt.

Kultuuri alal töötajate kontsertaktus

4. novembril tähistavad Eesti NSV Kultuuriministeeriumi ja tema allasutuste töötajad Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 38. aastapäeva piduliku kontsertaktusega „Estonia“ kontserdisaalis.

Ettekandega esineb Eesti NSV kultuuriminister sm. A. Ansberg. Kontsertosas on kaastegevad Eesti Raadio sümfooniaorkester ja Riiklik Akadeemiline Meeskoor Eesti NSV teenelise kunstniku R. Matsovi juhatusel, Eesti NSV rahvakunstnikud E. Maasik ja H. Laur, Eesti NSV teenelise kunstnik V. Gurjev, G. Kaljuste, T. Gudimova, K. Poljakov, RAT „Estonia“ meeskvar-tett ning Tööjõureservide Valitsuse rahvatantsuansambel.

Kontsertaktus algab kell 18.30.

Viisaastaku suurehitus

Tihedad vihmapiisad trum-
meldavad vastu auto tuule-
klaasi. Umberringi hilissügi-
sene nukrus. Kahel pool as-
falteeritud, maanteed kolhoosipõllud,
mis vahelduvad metsatukkadega. Ainult
tõlitoraste rohelus meenutab erksalt
seda, et looduses on olemas ka pimes-
tar päikesesära ning toredad suveröö-
mud.

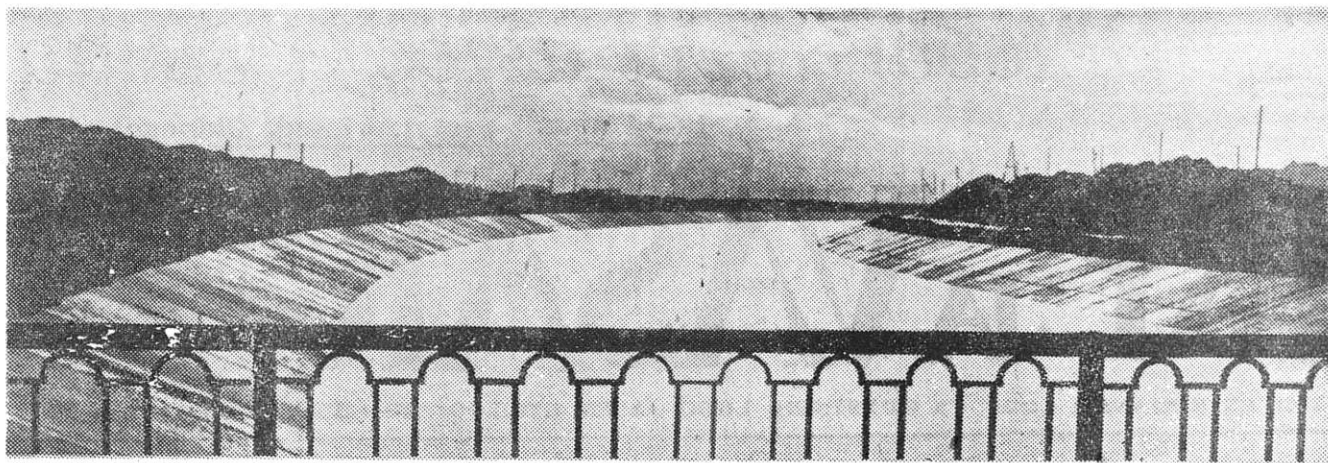
Oleme teel Narva. Kümneid kordi
on tulnud viimasel aastail sõita seda
teed, mis lookeb rööbiti põhjarmniku
murtud joonega. Olin teda näinud üles-
kiintuna mürskudest ning kaetuna
tihedast lumeväibast, nägin, kuidas
tee-ehitajad teda laiendasid, õgenda-
des siiruvirutiisid käänakuid ja pöör-
dajaid, mis sinna sajanäide tagasi olid
jäänud talumeeste vankrid. Kuid asi ei
seisa loomulikult maantees, vaid esma-
joones selles pildis, mis avaneb su ees
kahesaja kilomeetri ulatuses. Meil va-
bariis on ka teisi eeskujulikke kor-
ras maanteid ja igalüks neist on oma-
ette jutustus erakordselt suurtest muu-
datustest, mis on toimunud viimase
viieteistkümne aasta jooksul. Kuid
ükski teine maantee ei too siiski nii-
võrd veenvalt silme ette neid muuda-
tusi, meie tormilist kasvu.

Niistiis kihutame mööda Leningradi
maanteed Tallinnast Narva poole.
Nüüd pole enam kellelegi uudiseks
suured, silmapaistvad laiuvad põllu-
maanteed ning mitmesugused masinad,
mis töötavad rööduldel ka sügisese sa-
juga. Silma rõõmustavad vastsed ruu-
mikad kolhoosi- ja sovhoosifarmid
ning tilsed silotornid.

Läbime Kohtla-Järve. Kui palju
kordi oleme viibinud siin selles kaevu-
rite linnas, mis on kerkinud ja kasvau-
nud viimase viie-seitsme aasta jooksul,
ja ikkagi ei taha nagu harjuda mõttega,
et viibid rajoonis, kus alles hiljuti ki-
ratseid üksikuid viletsaid kääbuskae-
vandused. Võib-olla on selle põhjuseks
võimsad tööstushiglasid, üha uued
kerkivad elumajad, kuid küllap pea-
miseks põhjuseks on laiad, elava liik-
lusega tänavad, kus saalivad sõidu-
autod ja autobussid, voorib toimekalt
rahvahulk. See, et Kohtla-Järve on
kasvanud tõeliseks linnaks, on näha
kõigest. Ei puudu siin ka igale suurele
linnale omane eeslinn. Selle moodustas
Kukruse asula, mis järjest kiiremini
rühbib ora linnale lähemale.

Sõidame läbi Jõhvi ja jällegi vilk-
satavad mööda uued, värskest krohvitud
majad, helgivad kaupluse laiad aknad.
Taamal paistavad kaevanduste maa-
pealsed sorteerimisadaldised ning
müstendavad kõrged aherinate mäed.

Ja kui ees hakkavad paistma pea-
aegu paljad, ainult kiidatav pöösastega
kaetud Sinimägede piirjooned, meenu-
vad tahtmatult hiljutise mineviku ko-
ledused. Tookord mõõdusime neist pai-
kadest tulikuumal suvepäeval. Nüis, et
ükskõik ettevaatamatul samm kõrvale
võis tuua surma. Selle eest hoitakse
kõikjal üllesaatud tahvlid lakoonilise
kirjaga „Müürid!“ Põlesid, talud, valen-
dasid mürskudest purustatud puude
haavad. Tulime siis Narvast, purusta-
tud, maani mahapõletatud linnast.
Nüis, et linn on surnud. Kui palju olid
nõukogude sõjamehed oma teel näinud
selliseid vaenlase poolt lõhutud linnu!
Niipea aga, kui väeosad niisugusesse
linna tulid, ronisid kõikjal keldri-
test ja blindaažidest välja inimesed, et
oma vabastajaid tervitada. Narvas ei
olnud meid keegi vastu võtnud. Fa-
sistid olid siin teinud puhta töö. Selles
hävitatud linnas ei olnud kedagi, kes
oleks tulnud ütleva „Tere tulemast!“
oma vabastajale. Ei olnud vabrikuid,
maju ega inimesi. Tol päeval kõneldi
ainult ühest poolsest eidekestest,
kes pikapeale muutus otse legendaar-
seks, ja ühest kassist. Kes neid aga
näinud oli, seda ei teadnud keegi. Võib
arvata, et see oli tõepoolest legend,
võlja mõeldud ainult selleks, et mitte
õelda — linn on lõplikult välja surnud.
Milliste lootuste, millise ootusrevu-

NARVA TUULED

sega ruttasid inimesed sellesse linna.
Ei lai jõgi, vaenlase maruline tõkke-
tuli ega sajad teised takistused suut-
nud jahutada sõjameeste indu. Oli see
ju esimene vabastatud linn Eesti pin-
nal. Ja täna, püüdes meenutada möö-
dunud päevade mõtteid ja tundeid,
kerkib mälu see, et keegi ei kahelnud
tookord selle iidse purustatud linna
taassünnis, tema suures tulevikus.
Narva linnamuseumi ühes vitriinis
hoitakse Nõukogude armee eesti rah-
vuslike väeosade võitleja Laikre märk-
miku. Linna vabastamise päeva eel
kirjutas ta Narvale pühendatud kuule-
tuse, mis lõpeb sõnadega:

...Ni praegu kui ennegi varem
Sind näinud on ajaloo silm.
Neist haavadest sa jällegi paraned,
Täis päikest sul jällegi ilm.

Seda usuti ja see on täide läinud...
Linnas pole veel mitte kõik sõjajäl-
jed kaotatud. On veel palju tühi
platse tänavate ääres, kus peakisid
seisma majad. Nii on see siiski ainult
kesklinnas. Seal aga, kus kunagi sei-
sid Kreenholmi kangrute sünged ka-
sarmud, on nüüd kerkinud uus nägus
linn. Just nimelt linn, sest siia on ehi-
tatud nii palju rõõmsaimelisi maju ja
ka vanu elamuud on taastatud, hele-
da krohvikorruga kaetud: kunagisest
süngusest pole enam jälgegi. Tänavatel
rohkesti rahvast, eriti noori.

Nüüd aga suundume sinna, kus
asub ehitatav hüdroelektrijaam ja kus
veel võib näha Narva koskede võimsat
ilu. Oieti õelda, üks on teiega seotud,
sest üks ole ju langevate veejuga
energia elektrijaama tekkimise põh-
juseks.

Kutsub imetlema võimsate veemassi-
de metsik tants. Ohk on täis veetolmu.
Täna on pilves ilm ja kõik ümber-
ringi näib hallina. Päikesepaistelis-
elimga aga särab veetolm kõrgis vik-
kaar värvides. Nii oli see siis, kui
seisime siin üsna hiljuti suviselt soo-
jal septembripäeval. Meie teejuhtiks oli
siis ehituse juhtiv insener. Ta jutustas
meile üksikasjaliselt sellest, kuidas
Narva hüdroelektrijaama ehitati. Lõ-
puks osutas käega graniitsest rinnati-
sest mõnekümne sammu kaugusel asu-
vatele majadele ja ütles naeratades:
„Seal, neis korterites, muutub peagi
elamike harjunud elukord.“

Ja nii see peabki sündima. Kui jõgi
hakkab tootma kõiki agregate, kaovad
kosked. Üsna kerge on endale ette ku-
jutada, kuidas tunnevad end siis in-
imesed, kes paljude aastate jooksul läk-
sid magama ja ärkasid, sõid lõunat ja
lugesid kose mürina saatel. Argates
kord, märkavad nad, et nende elus on
toimunud suur muutus — neid ümbrit-
seb seletamatu vaikus. Jah, kosk on
ju kadunud, tema mürin lakanud.

Ja tänagi, nagu tookord, tuli meelde,
et see võimas vaatepilt koskest lakkab
varsti olemast, ning lasime end kiir-
rest veel viimast korda kose taustal
pildistada. Tore on palju aastaid hü-

jem seda fotot näidata lastele ja kuna-
gi siin kohisenud koskest jutustada.

Meie eelmise külastuse ajal käisid
Narva hüdroelektrijaama ehituse tööl
kõigi sõlmede juures laial rindel. Toor-
kordsega võrreldes oli nüüd palju muu-
tunud. Peaaegu kõik objektid on juba
valminud. Pidulikult lasti käiku Narva
hüdroelektrijaama esimene agregaat,
mõni päev tagasi anti ekspluatatsiooni
ka teine turbogeneraator. Nüüd saavad
Leningradi tööstus ja meie vabariik
juba uuel elektrijaamalt odavat voolu.
Hakkasid tööle sajad uued elektrimo-
torid ettevõtetes, kaevandustes, kolhoos-
ides ja sovhoosides. Töörinne siin on
nüüd aga märksa kitsam. Kiire tem-
pos „monteeritakse kolmandat agre-
gaati, mis ehitajate arvates peab alus-
tama tööd detsembris. Tööd on veel
kõikmas muldammis ja jäälaske-seadme
juures, tehakse viimaseid ettevalmis-
tusi jaama tööks talvel. Sedamööda,
kuidas suur looming lõpule jõuab, vä-
heneb inimeste arv ehituse juures, nad
lähuvad meie maa teistele uuehitus-
tele, sinna, kus nende vilunud käsi
kõige rohkem vajatakse.

Enne aga, kui jutustada neist tore-
datest inimestest, kellega me ehitusel
tutvusime, kelle töö ja oskusega rajati
Narva hüdroelektrijaam, on vaja kas
või skemaatiliselt jutustada sellest,
mida endast kujutab jaama ehituste
kompleks.

Narva hüdroelektrijaam võtab enda
alla suure territooriumi ning koosneb
mitmest sõlmest. Ülevaatus Kreenhol-
mi Manufaktuuri on kerkinud betoon-
pais, mis võimaldab luua rohkem kui
200 ruutkilomeetri suuruse veehoidla.
Kuni kõik agregaadid pole veel käiku
lastud ja jõe voolule pole tee lõplikult
suletud, seni ei saa müdugi veel rää-
kida uuest geograafilisest tegurist —
„Narva merest“. Kuid siiski õige pea
tekib siin uus suur jõrv, mis Narvat
ümbritsevat maastikku tublisti muu-
dab.

Me sõidame paisule. Kui palju on ka
siin muutunud. Alles üsna hiljuti liiku-
sid mööda tammi harja pikas rodus
võimsad diiselmasinad, mis vedasid
mulda, kruusa, tsementi ning igasugu-
seid ehitusmateriale. Ja tookord
näis meile, Narva vabastamise eest peet-
tud lahingutest osavõtjale, et need
suured ja kohmakad masinad meenu-
tavad kuidagi sündmust, mis leidisid
siin aset üksteist aastat tagasi. Kan-
gastusid mütrakad tankid, mis samuti
müüritud muldvalle ja sügavaid lohke
ületades küllalt küllale vajusid. Jah,
ilmsed tulets kogu parempoolse kallas
veel üsna hiljuti meelde lahingupaika
— sügavad, kaevikuid meenutavad
kraavid, muldvalldid, sideliinid ja kõik-
jal palju igasuguseid masinaid: trakto-
rid, buldoosid, skreepid... Nüüd
on need märksa vähem. Paljud kraavid
on kinni aetud, mullahunnikud tasan-
datud ja mõne aja pärast kulgeb paral-
leelselt juurdevoolukanaliga lai asfalt-
maantee, mida palistavad elektrituled
vanikud. Siia istutatakse tuhandeid
puu ja põõsaid.

...Juurdevoolukanal on veega täide-
tud ja tema rahulikult voolavas vees
peegeldub tinahall taevast. Eestis on
niisugune kanal rajatud esmakordselt,
tema pikkus on kaks ja pool kilomeet-
rit. Kanali läbilaskevõime on väga suur
— kaks ja pool korda suurem Narva
jõe omast.

Selle kanali ehitamine nõudis tõelis-
telt, tehnikutelt ja inseneridelt suurt
ennastalgavat tööd. See ehitus oli
neile tõsiseks kooliks. Jutustame ühe
loo sellest „koolist“. Ehitajad pörkasid
püüis tunduvalte raskustele, kui nad
hakkasid kanali seinu tõõtlema. Toor-
elt valmistus selle töõ ette tavaline
ekskavaator, viimistlemine pidi aga sei-
nu mitmekopiline ekskavaator. Kuid
töö näitas, et mitmekopiline ekskavaa-
tor ega greider selleks ei kõlvanud. Ja
siis pakkusid oma abi buldoosrite ju-
hid. Esimestena tulid kanali ehitusele
kolm venna Ivanovid — Vsevolod, Vla-
dimir ja Anatoli, ning oma ala meist-
rid Dzundzik ja Dudkin. Nad ütlesid,
et on proovinud kanali seinte silumise
uut viisi — seda tuleb teha buldoose-
ritega ülevaalt alla. Peagi tõõstasid kogu
kanali trassil need võimsad masinad.
Praktika kinnitas varsti uue meetodi
otstarbekust.

Tahaks peatuda veel ühel problee-
mil, mille lahendamisel julgelt noor spet-
sialist, Tallinna Polütehnilise Insti-
tuudi kasvandik Viktor Laidoner. 1953.
aasta lõpus tekkis vajadus paigaldada

betooni ka talvel, muidu oleks võinud
juhtuda, et elektrijaama ei saa kind-
laksmääratud tähtajal käiku lasta.
Seda küsimust tuli lahendada kiiresti
ja seda Viktor Laidoner tegigi. Tema
esitas ettepaneku kasutada niinimetat-
tud soolast betooni. Lähets pikale sel-
le uuenduse olemusest kõnelda, pea-
legi on sellest ajakirjanduses korduvalt
kirjutatud. Tuleb märkida vaid seda,
et tänu Laidoneri ettepanekule lõpetati
juurdevoolukanali betoneerimis-
töö õigeaegselt ning kulutus, mis on
seotud betoneerimistöödega talve-
tingimustes, vähenesid kahekümne-
kordselt. Hiljuti lasti kanal tühjaks, et
kontrollida töõde kvaliteeti üldse ja
betooni seisukorda eriti. Kontroll näi-
tas, et nii üks kui teine ei tekitat lä-
hema kahekümne aasta jooksul mingit
muret.

Kogu ehituse kesksks objektiks on
elektrijaama hoone. Sellest paremal
pool paistavad Jaanilinna kindluse
madalad müürid, mis on ehitatud viie-
teistkümnenda sajandi lõpul, peaaegu
Jaanilinna vastas kõrguvad Hermann
kindluse sünged varemed, taamal aga,
künnal, valendavad narvakate uued
elumajad.

Siin, jaama hoone ehitusel, valitseb
endist suurt elevus. Esimene agregaat
tõõtab jaamas täiskoorumusega, katseta-
takse teist agregaati, monteeritakse ka
juba kolmandat. Avaras ruumis asub
juhtimispuul. Siin valitseb vaikus. Tõõ-
larm siia ei kosta. Määratu suurel
halliks värvitud kiilil vilguvad mitme-
värvilised lambikesed, sajad tundlik-
kuid aparaadid registreerivad mehha-
nismide töõd ning voolu pinget. Jaamas
on parajasti valbes noormees, vanem-
valveelektrotehnik Jüri Muld. Ta sil-
mitses aparaate rahulikult. Jah, kõik
on korras, monteering ja elektrikud
on teinud tubli töõ. „Tõõtab nagu kel-
lavärk“, kinnitab ta. Kuid tundub, et
see ei ole päris täpne väljendus —
agregaadid töõtavad siin palju täpse-
malt, kellamehhanismi täpsusest siin
enam ei piisa.

Kuid ega alati ole ehitusel läinud
kõik nii ladsalt. Isegi kõige pare-
mad arvestused ei saa ette näha kõiki
ootamatusi. Ja niisugused ootamatused
nõudsidki inimestelt suuri jõupingutusi
ja kiilma verd.

Ühe ehitusjaoskonna ülem seltsimees
Smirnov jutustas näiteks: maipühade
eel tekkis äravoolukanali tõkke juures
ohtlik olukord — vesi hakkas läbi tõk-
ke imbuma ja ähvardas süvendit üle
ujutada. Kui see oleks juhtunud, oleks
pidanud elektrijaama käikulaskmise
poole aasta võrra edasi likkama. Esi-
mesel pühäl tulid kõik töõle. Tulid isegi
need, kes mitte ainult suurtel pühä-
del, vaid isegi palgapäeval tavatsesid
sügavalt klaasi põhja vaadata. „Te
oleksite pidanud nägema, kuidas in-
mesed tõõstasid, nii võõrad töõtada ai-
nult need, kellele see ehitus on tõõsti
sidamälähedane! Oht oli likvideeri-
tud.“ Kuidas me ka püüdsime seltsi-
mees Smirnovilt kõige mehisemate ja
paremate töõmeeste nimesid teada saa-
da, tema aga vidutas igakord ainult
kavalalt silmi ja kordas: „Kõik töõsta-
sid hästi.“ Arvame, et see oli tõõpoo-
lest nii.

Näiteid niisugusest suhtumisest ehi-
tusse võib tuua palju. Inimeste töõd
innustab see, et nad loovad uusi väärtu-
si, mis jäävad sajanditeks püsima
meie suurte ümberkujunduste ajastu
mälestusmärkidena. Paljud töõtavad
esmakordselt nii suurel ehitusel, paljud
on siin leidnud oma tõõlise kutsumuse

Polügraafitööstuse ettevõteted
täitsid viienda viisaastaku plaani

Vabariigi trükitööstused, olles pingsas
sotsialistlikus võitluses Suure Sotsialistliku
Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva tähistä-
miseks, saavutasid silmapaistvaid tule-
musi — süsteemi ulatuses täideti viienda
viisaastaku plaan ennetähtaegselt 26. okt.
k. a. Esimestena tulid selle ülendasid täit-
missega toime trükikojad nr. 26 — Kivi-
õis, nr. 37 — Vändras, „Pioneer“ —
Tartus ja „Tõõstustrükk“ — Tallinnas.

Lõppeva viisaastaku jooksul suurenes
Eesti NSV Kultuuriministeeriumi trükitöõ-
tuste kogutoodang 77% ja töõviljakus
41% võrra; omahinda alandati samal ajal
22% ulatuses.

Võõreldes 1950. aastaga suurenes raam-
atute-ajakirjade toodang 2,2 korda.
Eriti suurt tõõsu näitas värvtrükitoodang,
mille maht viisaastaku jooksul suurenes
5 korda.

Nimetatud tulemused on saavutatud

ja neist on saanud suurepärsed oma
ala meistrid.

Tutvusime siin teiste hulgas ka Al-
bert Sepaga. Ta on juba aastates
mees, töõtab puusepana. Ta töõ-
tab ehitusel juba alates esimestest
päevadest ning on kogu aeg olnud Vla-
dimir Borovkovi eesrindlikus brigadist.
Borovkov ise on pärit Narva-Jõesuust.
Peagi astub ta juurde neile jutt saab
uut hoogu.

Kuulates nende jutustust, elustuvad
silme ees lakoonilised sissekanded ehi-
tuse tähtsamaist sündmustest, millega
meid tutvustas üks tootmis-tehnilise
osakonna insener.

Tsitteerime mõningaid neist:

„1950. aasta jaanuaris piistitati esi-
mesed ajutise asula kokkupandavad
majad... Alates augustist algas toot-
mishoonete — lukksepa- ja mehaani-
katsehihi ning sepikoja ehitamine. Al-
gas sauna ja kompressorijaama ehitä-
mine, hakati ümber paigutada maju
kanali trassilt ja jaamasõlme territoo-
riumilt...“

Vähesed sõnad, tegelikult aga oli
kõik palju keerukam. Meie vestlus-
kaaslasel jutustavad, kuidas nad töõ-
tasid, et kiiremini valmis ehitada maj-
ad saabuvatele töõliste — ei tuis-
e ega pakane pidurdatud ehitustööde
tempot. Nad jutustavad, kuidas pandi
jaamahoone alusmüüri esimesed kivid,
kuidas raketisid löõdi esimesed lavad.

Ehitusel tutvusime veel ühe kõhna,
tumedajukselise noormehega. See on
eeskujulik ekskavaatorijuht Lembit
Hurt. Ehitusel veedetud aastate jooksul
õppis ta ekskavaatorijuhi, elektriku ja
aurumasinat masinisti ameti põhjäl-
kult selgeks. Kõige enam on Hurt uhke
oma osavõtu üle uue jõõsõngi rajä-
mist. Projekti kohaselt tuli selleks, et
vee survet suurendada, jõe põhja pu-
hastada või täpselt — alandada sel-
les osas, millest nüüd on saanud ära-
voolukanal. Kuid kõik katsed projek-
ti ettenähtud üllesannet täita nurju-
sid. Selles kohas oli vool nii kõõre, vesi
surus niisuguse jõõga sammuva ekska-
vatori võimsale kopale, et jõõpõhja
saadi kätte ainult mõni kamalüüsi
liiva. Selline töõ ei kõõlvanud müdugi
kusagile. Siis tegid insenerid otsuse —
avada uus jõõsõng, juhtida jõe vood
liihikeseks ajaks sinna ning süvendada
ja puhastada selle ajaga vana sõõng.

Palju suurepäraseid inimesi võõtis
osa Narva hüdroelektrijaama ehitä-
misest. Kaua võib jutustada noorest lee-
du insenerist Petras Janulevičiusest.
Puriarite brigadiid brigadirist, katar-
sest Fateh Adiatullinist, kes võõtis
osa Narva vabastamise lahinguist, tei-
sest lahingutest osavõtjast, insener
Jeletskest, ekskavaatorijuhtidest Ivan
Iljinist, Johan Hallikust ja sadadest
teistest. Kõikjal meie kodumaalt tulid
nad siia, et aidata ehitada suurt hü-
droelektrijaama.

Nii, nagu siia tulid kokku inimesed
kõikjal meie maal, nii saime vennas-
vabariikidest täiuslikke masinaid ja
mehhanisme.

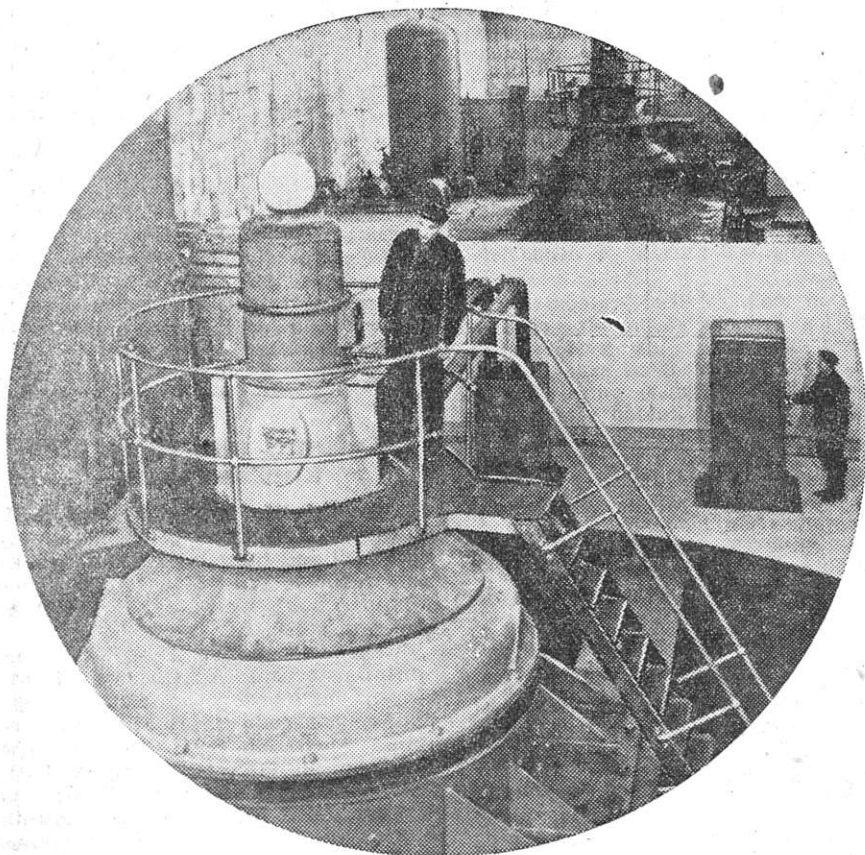
Suure kollektiivi töõ hakkab lõpule
jõõduma. Viie aasta plaani üllesanne
täidetakse. Kahe vennasvabariigi piiril
särvavad vene ja eesti rahva sõõpruse
igavese sümbolina uue elektrijaama
tuled.

Ohtul, kui hakkas hämaruma, astu-
sime linnamuseumi. Hallist mine-
vikust kuni meie päevini kerkinud
meie ette kahe naaberrahva suure sõõ-
ruse tunnistajad. Nad vestavad melle
ühisest võõtlusest elu ja õõne nimel.
Olgu et muuseumi kogud pole eriti
rikkalikud, jääb see, mis neist peegel-
dub alatiseks mällu. Kuulus Narva
streik — suurte sündmuste ettekuulu-
taja, kõõnemüüriana kõõsenuud 1905.
aasta, Suur Sotsialistlik Oktoõbri-
revolutsioon ja Punaarmee noorte põl-
kude esimeste tulististete reliikviad,
teise maailmasõõja rasked aastad, mille
tules hävis linn, mis nüüd jälle on
tõõsnud tuhasta...

Ja juba valmistatakse diaraami tä-
nasesst Narvast — hüdroelektrijaama
keskel. Hea oleks valmistada veel üks
diaraam, mis jutustaks sellest, miks
ainult meile, nõukogude inimestele, on
jõõkohane alistada koskede kohisevad
vood, miks ainult meie suutsime taas-
tada Narva.

Narva kohal särvavad heledad tuled.
Nad valgustavad punaseid loosungika-
gaid, millele on kirjutatud tervitus-
sõõnad Suure Sotsialistliku Oktoõbri-
revolutsiooni 38. aastapäevaks. Linn
valmistub pidupäevadeks.

A. Slutsk

Vaade masinatesaali. I ja II turbogeneraator

Kunstitegelaste autasustamine

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

Eesti NSV aunimetuste andmisest

Teenete eest koori- ja muusikakunsti arendamisel Eesti NSV-s anda järgmistele Eesti NSV 1955. a. üldlaulupeo ettevalmistamisest ja läbiviimisest aktiivselt osa võtnud kooride ja orkestrite juhtidele ja heliloojatele aunimetused:

A. Eesti NSV rahvakunstnik

1. Karl Reinu p. Leinusele — segakoori „Raudam“ juhile, 1955. aasta vabariikliku üldlaulupeo lastekooride üldjuhile,
2. Mihkel Jakob p. Lüdigile — heliloojale, 1955. aasta vabariikliku üldlaulupeo naiskooride aujuhile.

B. Eesti NSV teeneline kunstitegelane

1. Villem Hansu p. Kapile — heliloojale,
2. Georgi Aleksi p. Kolõškinile — Balti Laevastiku laulu- ja tantsuansambli kunstilisele juhile, 1955. aasta vabariikliku üldlaulupeo madruste ühendkooride üldjuhile,
3. Jaan Peetri p. Kääramehele — 1955. aasta vabariikliku üldlaulupeo puhkpilliorkestrite üldjuhile,
4. Villem Madise p. Reimanile — heliloojale.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

aunimetuste andmisest muusika alal töötajale Eesti NSV-s

Silmapaistvate saavutuste eest helikunsti arendamisel Eesti NSV-s anda aunimetused:

A. Eesti NSV teeneline kunstitegelane

1. Edgar Aleksandri p. Arro — heliloojale,
2. Boris Voldemari p. Kõrverile — heliloojale.

B. Eesti NSV teeneline kunstnik

1. Jenny Tanieli t. Siimonile — lauljale.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetuse andmisest sm. A. Reindorffile ja sm. R. Sagritsale

Silmapaistvate saavutuste eest kujutava kunsti arendamisel Eesti NSV-s anda Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetust:

1. Adele Jüri t. Reindorffile — kunstnikule, Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi katedrijuhatajale,
2. Richard Andrese p. Sagritsale — kunstnikule.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

sm. R. Uutmaa autasustamisest Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Seoses 50. sünnipäevaga ning teenete eest eesti maalikunsti arendamisel autasustada maalikunstnikku sm. Richard Gustavi p. Uutmaad Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

sm. A. Lääne autasustamisest Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Seoses 40-aastase lavategevusega ning teenete eest eesti teatrikunsti arendamisel autasustada Rakvere Teatri näitlejat sm. Amanda Mardi t. Läänet Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi

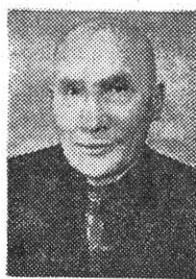
SEADLUS

1955. a. vabariiklikust üldlaulupeost osa võtnud kunstilise isetegevuse kollektiivide autasustamisest Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega

Aktiivse osavõtu eest 1955. a. vabariiklikust üldlaulupeost ja kõrgetasemelise esinemise eest autasustada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga järgmisi kunstilise isetegevuse kollektiive:

1. Haridustöölise Ametiühingu Tallinna Linnakomitee naiskoor,
2. J. Tombi nimelise Kultuurihoone naiskoor „Ilo“,
3. J. Tombi nimelise Kultuurihoone meeskoor,
4. Mustvee rajooni Torma rahvamaja puhkpilliorkester,
5. Paide rajooni „Õiguse Võidu“ kolhoosi naiskoor,
6. Suure-Jaani rajooni Kaansoo rahvamaja segakoor,
7. Tallinna raudteelaste klubi segakoor „Raudam“,
8. Tapa rajooni Aravete rahvamaja rahvatantsuring,
9. Viljandi rajooni kultuurimaja segakoor,
10. Võru rajooni kultuurimaja naiskoor.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRUNDEL
Tallinn, 3. novembril 1955.

Ligi 40 aastat oma elust on Karl Leinuse pühendanud eesti koorilaulu arendamisele. Oma muusikalise hariduse omandas K. Leinuse algul koorijuhimise kursustel Viinluses, hiljem aga Peterburi Koorijuhimise Koolis. Suure andumusega rakendas K. Leinuse saadud teadmisi tegelikus töös. 1919. a. asutas ta „Põhjala“ segakoori, mille juhiks oli kuni 1928. a. Järgmist aastat astub ta segakoori „Raudam“ etteotsa, juhtides seda silmapaistvat kollektiivi silmaani 1919.—1925. a. juhtis ta lastekoori „Laulu lapsed“, mis kujunes ühtlasi muusikakursuseks noortele muusikahuvilistele. K. Leinuse on olnud lauluõpetajaks paljudes keskkoolides.

Sõjajärgsetel aastatel on K. Leinuse suure innuga osa võtnud nõukoguliku koorikultuuri arendamisest. Üldlaulupeo Peakomisjoni liikmena ja lastekooride üldjuhina (1950. a. ja 1955. a.) on ta teinud hinnatava töö vabariiklike kooride instrueerimisel, nende kunstilise taseme tõstmisel.

Teenete eest eesti muusikakunsti arendamisel anti K. Leinusele 1950. a. teenelise kunstitegelase aunimetust.

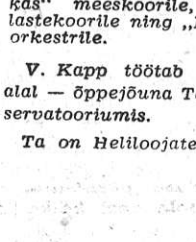

V. Kapi esimesed katsed helikunsti alal on pärit viimastest sõjaajastest. Samal ajal on kirjutatud tema klaverisonaati (1938) ja trio (1941). Tallinna Konservatooriumi lõpetas ta kompositsiooni alal 1944. a. prof. H. Elle-ri õpilaseks (1938. a. lõpetas ta konservatooriumi orkestri alal). V. Kapi anne arenes jõuliselt, ning viimase kümne aasta jooksul on ta loonud palju populaarseid ja vormilt erinevaid teoseid. Väga populaarseks on saanud mitmed V. Kapi laulud mees-, nais-, sega- ja lastekooridele. V. Kapi on ka mees- ja naiskooride helilooja, kes on aluse pannud eesti nõukogulike romansiloomingu (tsükkel „Õnnelik päev“, „Vang“ jt.). Ta on ühtlasi rea viiuli-, klaveri- ja puhkpilliorkestrilaste autor. Edukalt on V. Kapp jõudu proovinud ka suurvormi alal. 1947. a. kirjutas ta oma esimese sümfoonia, kaks aastat hiljem valmis tal kantata „Tervitus“, edasi sümfoonia poeem „Rahu eest“, sümfoonia nr. 2 jt.

V. Kapi loomingust on ette kantud 1950. a. üldlaulupeol naiskoorilaul „Laul kodumaale“ ja „Vabal merel“, lastekoorilaul „Pioneeride laul“, kuna kaepurite koor esitas „Sina, kena tammekene“. Ku tinarusel üldlaulupeol kõlasid V. Kapi segakoorilaul „Voogavad põllud“, „Kajakas“ meeskoorile, „Lapsed metsateel“ lastekoorile ning „Rahvatants“ puhkpilliorkestrile.

V. Kapp töötab ühtlasi pedagoogilisel alal — õppejõuna Tallinna Riikliku Konservatooriumis.

Ta on Heliloojate Liidu juhatusse liige

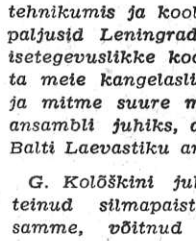

Ligi kolmkümmend aastat töötab muusikakapillul Balti Laevastiku Laulu- ja tantsuansambli kunstilise juhatajana Georgi Kolõškin.

Oma muusikalise hariduse on G. Kolõškin saanud Leningradi Konservatooriumis, kus ta lõpetas aspirantuuri ja sai kunstiteaduste kandidaadi kraadi. G. Kolõškin on töötanud õppejõuna Leningradi Konservatooriumis, muusika- ja tehnikumis ja koolides, tal on juhatanud paljusid Leningradi professionaalseid ja isetegevustikke koori. Alates 1942. a. on ta meele kangelastiku laevastiku ridades ja mitme suure mereväelaste kunstilise ansambli juhiks, aastast seibab ta aga Balti Laevastiku ansambli esotsas.

G. Kolõškin juhtimisel on ansambel teinud silmapaistvaid kunstilisi edusamme, võitnud laialdast tähelepanu mereväelaste hulgas ja süvendanud oma esinemistega sõprust kohaliku elanikkonna ning laevastiku vahel.

Eriti jäi meelde mitmetuhandelise nõukogude mereveeste koori esinemine 1955. a. üldlaulupeol G. Kolõškini kindla toetuse all.

Jaan Kääramee on oma põhilise muusika-alase tegevuse sidunud meie rahva hulgas väga populaarseks kunstiliseks puhkpillimuusikaga. Meie orkestrite tegevuse elustamine sõja ajal saadud haavu arvestades põlnud sugugi kerge ülesanne. Meie puhkpillimuusika edus võisime veenduda eriti Nõukogude Eesti 1955. a. üldlaulupeol, kus rohkemvõlvne koondlike kunstiliste ülesannetega. Selles põlnud sugugi väärt J. Kääramee osa. Alates 1947. a. oli ta tegev lektorina kõigil vabariiklikul puhkpilliorkestrite juhtidele korraldatud kursustel ja seminaridel, sageli andis ta konsultatsioone kohtadel orkestriteid koolitades. 1949. a. juhatas J. Kääramee puhkpilliorkestreid Pärnus vabariiklikul meestelaulu päeval, 1950. a. ja 1955. a. üldlaulupeol.

Oma erilase ettevalmistuse sai J. Kääramees Moskvas Sõjaväe Dirigentide Kõrgemas Koolis, mille lõpetas 1946. a. Kuni 1954. a. teenis ta eesti rahvusvõldeosades dirigendina. Möödunud aasta sügisest alates töötab J. Kääramees RAT „Estonia“ direktorina ja jätkab seejuures meie isetegevustike orkestrite abistamist.

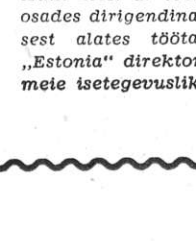

Edgar Arro, ühe meie populaarseima helilooja aktiivne loominguline tegevus algas Suure Isamaasõja päevil Eesti NSV Riiklikes Kunstiansamblikes. Oma muusikalise hariduse on ta saanud Tallinna Konservatooriumis, mille lõpetas orkestri alal 1935. a. ning kompositsiooni alal prof. A. Kapi õpilaseks 1939. a. E. Arro kuulub eesti rahvaliku massilaulu rajajate hulka. Juba 1935. a. kirjutas ta „Partisanilaulu“, hiljem aga rahvalikud „Tõelaulud“ (millest eriti populaarseks on saanud „Heinal“), „Kõigelaul“, „Rahulaul“ jt., märgivad massilaulu saavutusi. E. Arro on loonud palju huvitavaid eesti rahvalaulu töötusi koorile, rahkest viiulile, tsellole ja klaveripäele.

E. Arro on koos L. Normetiga esimese eesti nõukoguliku muusikalise komöödia „Rummu jüri“ autor. Teisel on suur edu nii RAT „Vanemuises“ kui ka RAT „Estonias“.

Paljusid E. Arro laulusid on ette kantud üldrahvalikel pidupäevadel: „Õnn“ — 1947. a., „Vihule“ — 1950. a., „Rahulaul“, „Kõigelaul“ ja „Rahvaste sõprus“ 1955. a. üldlaulupeol.

EN Heliloojate Liidu tööst võtab E. Arro aktiivselt osa. Aastaid on ta juhitanud noortesektsiooni tööd. 1952. a. valiti E. Arro EN Heliloojate Liidu vastutavaks sekretäriks.

Villem Reimani on oma muusikalise hariduse saanud Tallinna Konservatooriumis, mille lõpetas kahel erialal: 1933. a. prof. A. Kapi kompositsiooniklassi ning 1936. a. prof. A. Lemba klaveriklassi. V. Reimani mitmeaastane helilooming on eriline koht filmimuusikal. Ta on üks neist meie vähestest heliloojatest, kes on pidevalt sel alal töötanud. Juba 1940. a. kirjutas ta muusika dokumentaalfilmele „Nõukogude Eesti“, samuti järgnevatel aastatel filmidele ning teistele, nagu „Laulu rahvas“, „Uus elu“ jt. Filmimuusika eest V. Reimani on 1950. a. anti V. Reimani Stalini preemia.

Sõja puhkemisel oli V. Reimani üks esimesi, kes oma loominguga kutsus üles võitlusele jaistike rõõpallutajate vastu. Laialdaselt populaarseks sai samast ajast pärinev „Rahvavõitluse marss“.

Rohkesti on V. Reimani loonud instrumentaalpala klaverile, sealhulgas neli sonatiini, lastelaule, koorilaulu, muusikat näidenditele, orkestrilaulu, nende seas sümfooniaid „Viljandi“, mis on loonud samanimelise filmimuusika alusel.

Nõukogude Eesti 1955. a. üldlaulupeol sai sooja vastuvõtu osaliseks V. Reimani „Labajalg“ üldsegakooridele.

Rõõbiti heliloominguga on V. Reimani tegev pedagoogilisel püüul Tallinna Riikliku Konservatooriumi dotsendina.

V. Reimani on EN Heliloojate Liidu juhatusse, Kinostuudio kunstinõukogu ning Eesti Raadio muusikanõukogu liige.

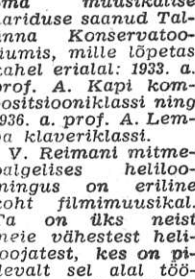
Kes ei tunneks meil Mihkel Lüdigi hoogsat „Koit“, poeetilist „Metsa“, mida meie koorid laulda armastavad, sügavatundelisi romansse „Lapsepolves“ või „Üks pisar vereb“, sümfoonilist pilti „Jaaniöö“ või „Avamäng-fantaasiat“?

Mihkel Lüdigi looming on parimaks näiteks rahvalikkusest ja realismist, vene klassikalise muusika kaunitest traditsioonide loovast järgimisest.

Mihkel Lüdigi tegevus pole piirdunud üksnes heliloominguga. Ta on üks meie tunnustatumaid koori- ja orkestrijuhte, kes pole oma kunstnikukirge kaotanud nüüdki, kõrges eas. Selles võis veenduda M. Lüdigi 75. sünnipäeval pühendatud autorikontserdil, kui ka Nõukogude Eesti 1955. a. üldlaulupeol.

Mihkel Lüdigi oli ka Tallinna Riikliku Konservatooriumi eelkäija, Tallinna Kõrgema Muusikakooli asutajaks.

Teenete eest eesti muusikakunsti arendamisel anti Mihkel Lüdigile 1946. a. Nõukogude Eesti valitsuse poolt Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetust.

Villem Reimani on oma muusikalise hariduse saanud Tallinna Konservatooriumis, mille lõpetas kahel erialal: 1933. a. prof. A. Kapi kompositsiooniklassi ning 1936. a. prof. A. Lemba klaveriklassi.

V. Reimani mitmeaastane helilooming on eriline koht filmimuusikal.

Ta on üks neist meie vähestest heliloojatest, kes on pidevalt sel alal töötanud. Juba 1940. a.

kirjutas ta muusika dokumentaalfilmele „Nõukogude Eesti“, samuti järgnevatel aastatel filmidele ning teistele, nagu „Laulu rahvas“, „Uus elu“ jt.

Filmimuusika eest V. Reimani on 1950. a. anti V. Reimani Stalini preemia.

Sõja puhkemisel oli V. Reimani üks esimesi, kes oma loominguga kutsus üles võitlusele jaistike rõõpallutajate vastu.

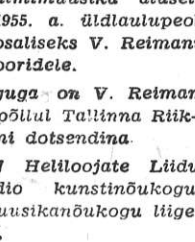
Laialdaselt populaarseks sai samast ajast pärinev „Rahvavõitluse marss“.

Rohkesti on V. Reimani loonud instrumentaalpala klaverile, sealhulgas neli sonatiini, lastelaule, koorilaulu, muusikat näidenditele, orkestrilaulu, nende seas sümfooniaid „Viljandi“, mis on loonud samanimelise filmimuusika alusel.

Nõukogude Eesti 1955. a. üldlaulupeol sai sooja vastuvõtu osaliseks V. Reimani „Labajalg“ üldsegakooridele.

Rõõbiti heliloominguga on V. Reimani tegev pedagoogilisel püüul Tallinna Riikliku Konservatooriumi dotsendina.

V. Reimani on EN Heliloojate Liidu juhatusse, Kinostuudio kunstinõukogu ning Eesti Raadio muusikanõukogu liige.

J. Siimoni on ühtlasi üks armastatumaid soliste raadiosaadetes. Rea aastate jooksul on ta olnud „Estonia“ solistik ja täitnud paljusid ulatuslikke osi.

Alates 1940. a. on J. Siimoni Tallinna Riikliku Konservatooriumi õppejõuks, 1946. a. anti temale dotsendi teaduslik nimetus.

Kontserditegevuse ja pedagoogilise töö kõrval võtab J. Siimoni innukalt osa konservatooriumi ühiskondlikust elust, sef-lus-kontserdibrigadeide esinemistest jne.

Tarbekunstnik Adele Reindorff on tänapäeval Nõukogude Eesti parim ning viimase aja meistriühendistöö alal. Tema loominguline kui ka pedagoogiline töö algas üle 30 aasta tagasi, millal ta juba silma paistis kui meie rahvakunsti pärandi loov kasti-taja ja üks esimesi entusiaste kunstipä-raste koidete alal.

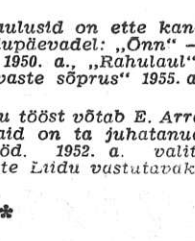
Suurel hulgal on kunstnik kavanda-nud nihaisti unikaal-seid esemeid, täites riikliku tähtsusega tellimusi, kui ka massartikleid kunsti-toodete Kombinaadi nahkehistöö ateljeele.

Peale paljusid kunstipärase koidete ja albumite on ta kavandanud ja teostanud aadresside meele silmapaistvate kultuu-riale töötajatele ning astutule. Nahke-histöö erialal on ta kaasaavotiks pusta-ville teaduslikele väljannetetele, nagu „Lühike raamatukõite ajalugu“ ja „Nahke-histöö areng Eestis“.

Pedagoogina on A. Reindorff üles kas-vatanud palju noori tarbekunstnikke.

Nende kaudu arenevad edasi need head realistlikud rahvakunsti pärandi tradit-sioonid, mis on olnud aluseks meie nahkehistöö täiele tunnustusele kogu Nõukogude Liidu ulatuses.

Kunstnik töötab dotsendina ja nahke-histöö kateedri juhatajana Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis.

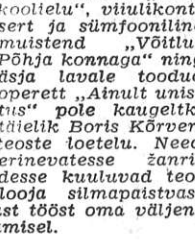

Maalikunstnik Richard Sagritsa on tänapäeval silmapaistvaim eesti maastiku- ja meremaalija. Loomupärane andekus ja püsiv töö oma meistritekuse tõst-misel on teinud kunstniku nime laialt tuntuks. Eriti tema viimaste aastate loom-ing, nagu mitme-sugused Lõuna- ja Põhja-Eesti ainel loodud maastikud 1952. a., Rutja maastike sarjad 1953. ja 1954. a., Krimmi maastikud 1954. a. lõpust kui ka alles mõned nädalad tagasi teostatud Karjala-Sooma maastikud kõnelevad kunstniku kindlast arengust.

R. Sagritsa nimi on tuttav ka monu-mentaalmaalil alal. Koostöös E. Okka ja E. Kitzega teostas ta 1947. a. laemaadil RAT „Estonia“ teatrisaali, koos kunst-nike L. Mikko ja V. Kärusega kaiks suuremat panno-maalingut ületähtselt piltumajandusnäituse Eesti NSV paviljoni-le.

Mitmekülgsel kunstnikuna on R. Sagrits töötanud ka raamatulilustratsiooni alal. Selles osas on eriti väljapaistvaks saavu-tuseks R. Sagritsa, A. Hoidre ja O. Kangilaski ühistööna loodud illustatsioone „Kalevipojale“ (1950. a.). Hea eduga on kunstnik katsetanud üksikute teatrilas-tuste dekoratorina.

Silmapaistvate loomingulise töö eest on R. Sagritsat autasustatud medalit ja mitme aukirjaga.

Maalikunstnik Richard Sagritsa on tänapäeval silmapaistvaim eesti maastiku- ja meremaalija. Loomupärane andekus ja püsiv töö oma meistritekuse tõst-misel on teinud kunstniku nime laialt tuntuks. Eriti tema viimaste aastate loom-ing, nagu mitme-sugused Lõuna- ja Põhja-Eesti ainel loodud maastikud 1952. a., Rutja maastike sarjad 1953. ja 1954. a., Krimmi maastikud 1954. a. lõpust kui ka alles mõned nädalad tagasi teostatud Karjala-Sooma maastikud kõnelevad kunstniku kindlast arengust.

R. Sagritsa nimi on tuttav ka monu-mentaalmaalil alal. Koostöös E. Okka ja E. Kitzega teostas ta 1947. a. laemaadil RAT „Estonia“ teatrisaali, koos kunst-nike L. Mikko ja V. Kärusega kaiks suuremat panno-maalingut ületähtselt piltumajandusnäituse Eesti NSV paviljoni-le.

Mitmekülgsel kunstnikuna on R. Sagrits töötanud ka raamatulilustratsiooni alal. Selles osas on eriti väljapaistvaks saavu-tuseks R. Sagritsa, A. Hoidre ja O. Kangilaski ühistööna loodud illustatsioone „Kalevipojale“ (1950. a.). Hea eduga on kunstnik katsetanud üksikute teatrilas-tuste dekoratorina.

Silmapaistvate loomingulise töö eest on R. Sagritsat autasustatud medalit ja mitme aukirjaga.

Oktoobrirevolutsioon andis rahvastele vabad arengu võimalused

P. ARISTE,
filoloogiateaduste doktor

peaaegu mitte midagi. Alles I. Kuratov, nagu ülal on mainitud, on oma emakeelses loonud taas väärtuslikke ilukirjanduslikke tooteid, peamiselt luulet, milles ta kirjeldab komide elu ja võitleb tsaarivõimu rõhumise vastu. Oige mitmed Kuratovi laulud on saanud rahvalauludeks. Kuratov on komi keelde tõlkinud ka vene, prantsuse, saksa, inglise ja ladina poeetide luulet. See andekas luuletaja jäi aga üksikuks. Ajast enne Oktoobrirevolutsiooni on üksnes M. Lebedev (1877–1951) luuletaja ja proosakirjanik, kes jääb püsima komi kirjanduse ajalukku. Enamik Lebedevi loomingust on ajast peale Oktoobrirevolutsiooni, milles käsitletakse komide rasket elu minevikus, sotsialismi ülesehitamist komi külas, kollektiviseerimist jne. Oma loominguga on Lebedev andnud suure panuse sõja-komi kirjakeele kujunemisele, milles kirjutatakse Komi ANSV-s. Molotovi oblastis elavali komidel, nn. permi-komidel, on kujunenud omaette kirjakeele traditsioonid. Kirjakeele mõlemad kujund on aga sedavõrd lähedased teineteisele, et vastastikune arusaamine on täiesti võimalik.

Komi kirjanike noorema sugupõlve hulgas on andekaid proosakirjanikke, nagu G. Fjodorov (sünd 1909), kelle romaanid ja jutustused kajastavad igakülgset komide kultuurilist tõusu nõukogude ühiskonnas. V. Juhnini kolmeosaline romaan „Tundra tuuled“, „Uus põhjamaa“ ja mitmed teised tööd, A. Lõjurovi „Lihtsad inimesed“, J. Rotševi „Kaks sõpra“ ning mitmete teiste proosastide teosed on siiski ja vormilt kõrgeväärtuslikke saavutusi Nõukogude Liidu rahvaste kirjanduses. N. Džakonovi komöödia „Pulmad kaasavara“ on tõlgitud paljudesse keeltesse. See näidend on olnud ka eesti lavadel. Komidel ilmub oma kirjanduslik ajakiri.

Sõltõvkaris on NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaal, mis juhivad komi keele, rahvaloomingu ja ajaloo uurimist. Oige intensiivne on komi murrete uurimine ja rahvaluule kogumine. Komi keele alalt on kaitsitud kaks doktori- ja kümme kandidaadiväitekirja. On avaldatud ohttrasti spetsiaaluurimisi keele ajaloo ja murrete kohta.

Umbes poolteiselmiljoniline mordva rahvas jaguneb tegelikult kaheks etniliseks rühmituseks, ersaks ja mokšaks, kelle keeleline erinevus on sedavõrd suur, et ühise kirjakeele loomine pole olnud võimalik. Esimene ersakeelne teos on ilmunud mõõdund sajandi alguses. Mokša keeles trükiti esimene raamat alles sama sajandi keskpaiku. Enne Oktoobrirevolutsiooni ei kujunenud siiski ersalastel ega mokšalastel kirjakeelt ega kirjandust. Paarkümme avaldatud raamatut on eri murretes ning siiski peaaegu eranditult usukultuse propaganda. Et mordvalased olid liiatigi peaaegu tervikuna kirjaoskamatu, ei olnud avaldatud raamatul mingisugust ilmet, levikut rahva hulgas. Niihästi ersa kui ka mokša kirjakeel ja kirjandus on seega võinud tekkida üksnes nõukogude tingimustes.

Esimesed mordvakeelsed väljaanded on ajalehed, mis hakkasid ilmuma 1921. aastast alates. Nendes ajalehtedes on ilmunud ka esimesed ilukirjanduslikud teosed. Ajalehtedele järgnesid õpikud ja ühiskonnaprobleeme käsitlevad väljaanded. Ent juba 20-ndates aastates sugeneb ka ilukirjandus.

Mordva ilukirjanduse peamiseks alaks

on luule. M. Bezborodov, A. Moro, P. Kirillov ja teised on mordva erakordselt rikkalike rahvalaulude traditsioonidele toetudes loonud aluse kaasaegsele luulele. Proosakirjandus hakkas mordvalastel arenema peamiselt alles 30-ndates aastates. T. Raptanov, T. Ki-rejaškin, A. Lukjanov on silmapaistvamad romaanikirjanikud, kes käsitlevad mordvalaste ajalugu, Suurt Isamaasõda, nõukogude inimesi ja kolhoosiküla elu.

Mordvalaste hulgas on kuulsaid rahvalaululikke, kelle vanade traditsiooniliste laulude repertuaar on õige suur ja kes loovad uusi rahvalaule. J. Krivoševa, F. Bezzubova ja teiste suust kirja pandud laule on avaldatud mitu ulatustlikku köidet.

Mordva keeleteadlased on teinud ära suure töö ersa ja mokša kirjakeele fikseerimisel. Vastava kaadri puudumisel ei ole seni siiski suudetud oma keeli igakülgsest uurida. Et aga mordva keeled on soome-ugri keeleteaduse seisukohalt äärmiselt suure tähtsusega paljude vanade soome-ugri joonte tõttu, on mordvalastele appi tulnud vennasvabariikide õpetlased. Muide on ka Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia paari suve jooksul organiseerinud dialektoloogilised ekspeditsioonid niihästi ersalaste kui ka mokšalaste aladele ja eesti noored fennougristid V. Pall ja V. Hallap on kirjutanud oma kandidaadiväitekirjad mordva keelte ajaloo alalt.

Mari keeles on esimesed raamatud trükitud XVIII sajandi lõpus ja kirjandus hakkas sügenuka käesoleva sajandi alguses. Mari kirjanduse pidevad traditsioonid on kujunenud siiski alles pärast Oktoobrirevolutsiooni. Juba algusest peale on mari keeles kujunenud kaks kirjakeele vormi, mis baseeruvad kahel peamisel murdel, nn. mää- ja niidu-mari. Koos mari rahvuse lõpliku kujunemisega on moodustumas siiski üks ühine kirjakeel niidu-mari murde põhjal.

Marilased on õige aktiivselt hakanud uurima oma murdeid, et murdeelementide abil rikkastada kirjakeelt ning selgitada keele kaugemat minevikku. Murrete põhjalik tundmine on olnud eriti vajalik ühtse kirjakeele loomiseks. Noorte lingvistide kaadri kasvatamiseks on Mari ANSV saatnud aspirante Moskvasse, Leningradi ja Tartusse. Mitmed noored on juba oma väitekirja kaitsnud ning asunud vastavate ülesannete täitmisele.

Mari kirjandus on ulatuslikum ning mitmekülgsem kui mordvalaste oma, ehk küll marilasi on arvelt pool vähem kui mordvalasi. Vanema põlve kirjanikest on tähelepanuväärne Mikai (M. Gerassimov), M. Šketan (J. Majorov) ja D. Orai (D. Bogoslovski). Mari kirjandus on pärast Suurt Isamaasõda hakanud edenema eriti kiiresti. Noorte hulgas on mitmeid häid prosaiste ja luuletajaid, nagu M. Kazakov, A. Volkov, G. Matjukovski ja teised. Noores mari kirjanduses on ohttrasti kasutatud vana suulise rahvaloomingu traditsioone.

Kuidas ka teised soome-ugri keeled on saanud kirjanduslikuks pärast Oktoobrirevolutsiooni, selle kohta võiks näited tuua üldmõtte, hantide ja teiste kohta. Soome-ugri rahvaste mitmekülgne huvitav kirjandus on eesti lugejale jäänud peaaegu tundmatuks, sest puuduvad tõlked.

Minevikus peaaegu kirjaoskamatu rahvastele andis Oktoobrirevolutsioon kõik võimalused vabaks arenemiseks, ja tsari-Venemaa tingimustes kadumisele määratud rahvad on saanud võrdõiguslikeks sotsialistlikeks rahvusteks.

Sõbralikud sidemed

Viimase aja sündmused rahvusvahelises elus on toonud riikide ja rahvaste vahelistesse suhetesse küllaltki palju uut. Nõukogude Liidu ja teiste rahumastavate riikide ning kogu maailma progressiivse avalikkuse jõupingutuste tagajärjel on saavutatud olukord, kus pikki aastaid kestnud „külma sõja“ atmosfäär hakkab andma maad vastastikusele usaldusele ja koostöö vaimule. See on väga tähtis muutus, mille tähendust on raske ülehinnata.

Rahvusvahelise pinevuse edasiseks lõvendamiseks omavad suurt tähtsust riikidevahelised kultuursidemed. Ainult teineteist lähemalt tundma õppides, tutvudes lähemalt teineteise elu, ajaloo ja kultuuriga võivad erinevate maade rahvad tugevdada oma sõprust ja rajada sellega kindla aluse püsivale rahule ning koostööseerimisele. Viimase ajal elavnenud kultuuri- ja spordidelegatsioonide ning turistide vahetamine soodustab vastastikust arusaamist, vastastikune arusaamine ja usaldus aga on eeldused ka majanduslike ja poliitiliste suhete soodsale arenemisele.

Hiljuti Moskvas toimunud sõpruskohtumist jalgpallis Nõukogude Liidu ja Saksa Föderaalvabariigi koondmeeskondade vahel jälgis ka mitusada turisti Lääne-Saksamaalt. Nad tutvusid Moskva vaatamisväärsustega, vestlesid moskvalastega — ja veendusid isiklikult nõukogude inimeste rahutahet ning sõbralikes tunnetes saksa rahva vastu. Turistide hulgas oli elatanud optik Otto Kaiser Düsseldorfist. Skeptiliselt viidukil silmadega vaatas ta läbi näpitsprillide kõike ümbritsevat. Tema 65 eluaastat olid talle andnud küllaldaselt kogemusi ja elutarkust, kuid ka hea annus skeptitsismi — ta ei tahtnud midagi uskuda sõna peale. Ja nüüd, pärast seda, kui Otto Kaiser oli viibinud viis päeva Moskvas, esitas nõukogude ajakirjanik talle küsimuse, kas ta ei kahetse oma siiasõitu. Vana optikameister vastas kindlalt ja otsustavalt: „Ei, ei, ei!“

See on väike näide sellest, kuidas isiklikud kontaktid erinevate maade inimeste vahel aitavad kaasa vastastikuse usalduse tekkimisele ja tugevumisele. See, mida on nähtud oma silmaga, on kõige veenvam argument, ning Nõukogude Liidus nähtu, meie tegelikkus on selleks jõuks, mis suudab purustada imperialistlike ringkondade poolt peetava aastatepikkuse laimukampaania sadestuse.

Kergemeelne oleks arvata, et monopolistliku kapitali mustad jõud taanduvad oma positsioonidelt võitlusest. Nüüd, kus rahuliku koostööseerimise idee on valdamas üha uusi rahvahulki, muutuvad imperialistlike sõjaõhutajate ja nende käsilaste salasepsused eriti ohtlikeks. Näidates kapitalistlike maade elanikele meie tegelikkust, meie tööd ja tutvustades neile meie taotlusi anname parima vastulöögi imperialismi propagandale, mis püüab lõkkele puhuda rahvuslikku vaenu ja — eriti Saksamaal — ka revanši-ideed. Sellega aitame kaasa progressiivsete jõudude võitlusele rahu ja koostööseerimise poliitika teostamise eest. Need jõud pole aga kaugelki väikesed.

Lõikuskuu lõpul, Varssavi festivali päevil sain kirja tuttavalt noorelt saksa ajakirjanikult Klaus R-lt Saksa Föderaalvabariigist. Tema kirjas on keskse kohal küsimused, mis erutavad praegu kõiki saksa noori nii idas kui läänes — sõja ja rahu ning Saksamaa tuleviku küsimused. Ta kirjutab muuhulgas:

...Oleks nii palju veel kirjutada sulle elust meie pool, inimestest, suu-

rest ja väikesest poliitikast ja noortest, kes peavad uuesti minema kasarmuise. Tõmbama uuesti jalga vanad „kondipangad“ (nõnda hüüavad saksa noored vana „wehrmachi“ sõjaväesäarikuid — V. B.) ja marssima uuesti itta, teie vastu, sinu vastu... Meie, minu sõbrad ja mina, ei lase sellel kunagi sündida, me ei ütle enam kunagi „jawohl“, mitte kunagi... Marssima? Meie mitte! Me ei talle enam võõrast maad, niisuguste inimeste kodumaad. nagu sinu ja minu...

Niisugune ta on, see teine Saksamaa — Schilleri, Heine ja Beethoveni kodumaa...

Jah, niisugune on Schilleri, Heine ja Beethoveni Saksamaa. Niisugune on ka Marxi, Liebknechti ja Thälmanni Saksamaa. Ja selle noore Saksamaa jõud tugevnevad sedavõrd, kuivõrd tihenevad sõbralikud suhted rahvaste vahel, mille kaudu erinevate maade tavalised inimesed õpivad teineteist tundma ja austama. See Saksamaa ei taha anda end Põhja-Atlanti pakki ega ka mingi muu agressiivse liidu teenistusse, talle on tarvis rahulikku taasisinimist ja kollektiivset julgeolekut Euroopas.

Nõukogude Liidu rahvusvaheliste kultuursuhete arendamises on küllaltki tähtis koht ka meie vabariigil. On ju Nõukogude Eesti koos teiste Balti vennasvabariikidega alles noor liidu vabariik. Kodanluse kliikivõimu kukutamiseks Eestis pole veel mõõdund kuigi palju aastaid, ja nimelt sellega püüavad spekulierida praegu nii mõnedki sõja ja fašistliku okupatsiooni ajal lääne poole pagunud kodanlik-natsionalistlikud ning lausa fašistlikud elemendid, kes levitavad teatud ringkondade ülesandil igasugust laimu ja väljamõeldisi Nõukogude Eesti kohta. Nad lähtuvad põhimõttest: olgu laim kuitahes fantastiline, peaaegu, et aga oleks öelami! Loomulikult ei tehta seda mitte selleks, et soetada rahvaste vahele usaldust... Sama tuttav Klaus R. palub oma kirjas jutustada talle üht-teist Nõukogude Eesti elu-olu kohta ja märgib sel puhul tubli annuse ironia: „Eesti NSV ja Läti NSV kohta kuuleb meie pool kõige hullemaid röövlilusid...“

Muidugi, kui röövlilusid jutustatakse asjaosaliste enda lõuks, siis poleks sellele mõtet pühendada mingit tähelepanu — võiks vahest ainult meenutada vana, head Kesk-Aasia vanasõna: „Koerad hauguvad, aga karavan sammub edasi.“ Kuid röövlilusid püütakse jutustada avalikult — koosolekutel ja ajaleheveergudel. Sellega tegelevad mitmesugused tegeliskid nõnda-nimetatud „Eesti pagulasvalitsusest“ — nagu A. Rei — ja ka mujalt. Võib oletada, et nad ei tee seda üksnes oma lõuks, kuid see pole enam nii väga tähtis. Tähtsam on asjaolu, et kooskõstetamise poliitilike vandenulik demagoogiline kodanlik-fašistlik propaganda saab olelda sedavõrd ja senikaua, kui ta pole tegelikkusest võetud faktidega kummutatud.

Sellest just tulenebki meie ülesanne avada silmad kõigil neil, keda see propaganda, mts viib välja „Baltimaade vabastamise“ jabora ja ääretult demagoogilise loosungini, on veel suutnud petta Lääne-Saksamaal, Rootsis, Ühendriikides, Kanadas ja mujal, kus veel leidub õnnetu, hirmu ja ähvarduste abil kodumaale tagasiöördumisest loobuma sunnitud inimesi. Me peame otustavalt rebima laimuke ka nende maade põhilanike silme eest, et avalik arvamus lõpetaks igasuguste pool-fašistlike ja pärisfašistlike organisatsioonide tegevuse, mis saavad oma materiale fondid tumedaist allikaist ja tegelevad sisuliselt sõjapropagandaga ning luureteenistusega.

Me võime uhkusega näidata oma viieteistkümmene nõukogude-aasta saavutusi. Meil on juba praegu olemas palju niisugust, millest kodanlikus Eestis ei osatud unistadagi. Ja ka oma kasvuraskusi ei maksa meil häbeneda — need tulenevad edasiliikumisest, mitte paigalseisemisest!

Nõukogude Eesti kui NSV Liidu ühe koostisosa vastu valitseb välismaal elav huvi. Nii näiteks kirjutab Tšehhoslovakkia armee leitnant Metodej Hegr Olomouci linnast, et teda huvitab väga Eesti. Ta on mõnda lugenud meie põlevkivigaasitööstusest ja Tallinnast, kuid ta tahaks teada palju rohkem. Teda huvitaks meie kirjandus, ta tahaks näha, kuidas näevad välja meie linnad ja rannad, ta on huvitatud kunstist ja noorte elust. Samad küsimused peegelduvad kirjades Saksamaalt ja Poolast, Rumeeniast ja Uus-Meremaa.

Oleme seni teinud tööpoolest liig vähe selleks, et tutvustada maailma avalikkusele laiemalt oma vabariiki, tema nõukoguliku ülesehitustöö edu-samme, oma rahvast, tema tööd ja võitlust, oma kirjandust ja kunsti, lõpuks ka oma küllaltki huvitavat ajalugu ja ajaloolisi mälestusmärke. Seda aga tuleb teha.

Rahvusvaheliste kultuursuhete arendamine on suur ja vastutustähtne ülesanne, mis on dikteeritud tegelikkuse poolt. Selle ülesande edukast täitmisest sõltub suuresti rahvusvahelise pinevuse edasine lõvendamine, vastastikuse usalduse tugevnemine ja lõppkokkuvõttes — erinevate ühiskonnakorraldustega riikide ja rahvaste rahulik koostööseerimine, mis vastab kõigi rahvaste eluliste huvidele.

V. BECKMAN

Eesti NSV teeneline kunstitegelane E. Einmann viibis ligi kolm kuud loomingulisel komandeerimisel Taga-Kar-paatias. Sõidul saadud huvitavaid muljeid, kohtumisi ven rahvaste esindajatega on kunstnik jäädvustanud rohke-arvulistes portreedes.

Piltideel: „Tütarlaps Velli Dobronist“ (pastell), paremal „Kolhoosi talimees Dubovest“ (süsi, pastell).

Eriti raske oli kujunevate rahvaste kirjakeelte loomine. Pidi uuritama murdeid ja kogutama rikkalikult sõnavaralisi ning grammatilisi andmeid, et loodavate rahvuslike kirjakeelte normid oleksid arusaadavad ja vastuvõetavad kogu kollektiivile. Tuli luua väga palju uusi sõnu sotsialistlikule ühiskonnale omaste mõistete väljendamiseks. Tuli kasvatada kaadritki, keda ulatuslikult vajati emakeelses koolis, uurimisasutustes, kirjaastustes, toimetustes jne. Emakeelse kooli varal tuli täiskasvanute hulgas likvideerida kirjaoskamatus.

Kõikidest raskustest on saadud üle. Et saada mõningane ülevaade suurest kultuurilistest tõusust, mis on toimunud ühe inimpõlve jooksul, järgnegu selleks mõni sõna komide, mordvalaste ja maride kirjakeelest ja kirjandusest.

Komide kirjakeele traditsioonid on tegelikult üsna vanad. Juba XIV sajandi lõpus löi Permi Stefan komidele ehk permilastele, nagu neid siis nimetati, oma tähestiku slaavi tähtede alusel, koostas aabitsa ja tõlkis komi keelde mitu teost. Stefani algatus lei-dis suurt vastukaja. XV sajandil oli komi kirjakeel üsna ulatuslikult tarvitusel. Sõge vaimulikond tembeldas aga varsti selle noore kirjakeele ketserlikuks. Keelati komi kiri ja komi-keelsed teosed. Tagakiusamisest hoolimata hingitses komi kirjakeel edasi peaaegu XVIII sajandi lõpuni. Siis järgnes enam kui saja viiekümne aastane periood, kus komi keeles ei kirjutatud

Kolhoositeemadel kirjutavate kirjanike üleliiduline nõupidamine

26. oktoobri õhtul algas Moskvas Nõukogude Kirjanike Liidu kolhoositeemadel kirjutavate kirjanike üleliiduline nõupidamine. Nõupidamisest võttis osa üle kolmesaja prosaisti, poeedi, dramaturgi ja kriitiku Moskva, Leningradi, oblastite ja vabariikidest. Kirjanike kõrval oli kutsutud nõupidamisele kolhooside esimehi, masina-traktorijaamade direktoreid, põllumajanduse spetsialiste ja teadlasi.

Nõupidamise avas Kirjanike Liidu juhatuse sekretär V. Smirnov. Ta kõneles meie kirjanduse saavutustest ja puudujääkidest viimastel aastatel, märkis M. Solohhovi „Üleskõnnetud udismaad“ uute peatükkide kõrget meisterlikkust, juhtis tähelepanu noorte autorite edusammudele ja kõneles saavutustest ilukirjandusliku olukirjelduse alal. Kuid need edusammud oleksid veelgi suuremad, kui neid ei takistaks meie kirjanduse järsk jagamine kolhoositeemalises, tööstusteemalises jne. Kolhoositeema käsitlemisel viimasel ajal paljud kirjanikud lahendavad seda kas täiesti või siis peaaegu lahus kogu nõukogude ühiskonna elust, tööliiklusest, linnast. Kõigi meie kirjanike ülesandeks on anda ulatuslikke, teraviliseid, sünteetilisi maalanguid elust, mis näitaksid terve nõukogude tege-likkuse kõige olulisemat külgi.

Üldine diskussioon teemal „Uut kolhoosiküla ja ilukirjanduse ülesanded“ algas Valentin Ovetškin ettekandega.

Peatudes neil teravatel küsimustel, mis maa töötajad praegu lahendamata peavad, rõhutas kõneleja, kui tähtis praegustes oludes on aruka, mõtle-va kirjaniku abi, kes suhtub oma töösse suure vastutustundega. V. Ovetškin analüüsis viimasel ajal ilmunud paremaid kolhoositeemalisi teoseid ja peatus pikemalt olukirjeldusel. Oma ette-kande lõpul ta rõhutas, et partei Kes-komitee põllumajandusala teostute lõpliku realiseerimise eest tuleb veel palju võidelda. Selleks aga on vaja, et kirjanikud aktiivselt, julgelt ellu tun-giks ja sügavalt tundma õpiks elu-lis protsesse.

27. oktoobril algas V. Ovetškin ette-kande arutamine Üksteise järel astusid kõnetooli kirjanikud, kolhoosiesimehed, teadlased. Rostovi oblasti Budjonnõi-ni. kolhoosi esimees A. Danilovski rääkis elulistest vastuoludest, millega tal tuli oma töös kokku põrgata, pisut hiljem jutustas kirjanik A. Kalinin Da-nilovskist kui juba kirjutatud teoste kangelasest.

Kolhoositöö praktikute, teadlaste ja kirjanike tihe koostöö, nende ühine suunitlus moodustas selle nõupidamise iseloomuliku joone. Kolhoosi esimees A. Sarman jutustas oma eluteest. Aka-deemik I. Vassilenko pühendas oma sõnavõtu vooltootmise organiseerimisele põllumajanduses. Kirjanikud vaid-

lesid tänapäeva küla arenemisproblee-mide, kirjanduse ülesannete ja meister-likkuse küsimuste üle.

Õhtusel koosolekul viibisid ka prant-suse kirjanikud Simone de Beauvoir ja Jean-Paul Sartre, kes koosolijate poolt soojalt vastu võeti.

Tähtsat kohta paljudes sõnavõttudes omas küsimus elutööst, Peasi seisab selles, et rõõmustada ja muretseda koos rahvaga, sügavalt mõista tema hinge — seda mõtet arendasid G. Trojepolski, S. Babajevski, N. Tšertova jt.

Osa kõnelejad rõhutas, et kirjan-dus pole veel vabanenud lakeerimise tendentsidest. Üksikasjalisemalt kõneles sellest A. Dementjev. V. Tendirjakov nägi kirjanduse tähtsaimat ülesannet võitluse protsesside kujutamises. Kuid paljudes teostes on tema arvates tera-vatest nurkadest hoolikalt mööda min-dud. V. Tendirjakovi toetas I. Antonov. N. Zarjan märkis, et kirjanikud ei sü-vene küllalt aktiivselt ellu, paljudes raamatutes saavutavad positiivsed te-gelased liiga kerge võidu.

Nõupidamisel tekkis vaidlus G. Niko-lajeva teose „Jutustus masina-traktori-jaama direktorist ja peaaegronoomist“ ümber. V. Ovetškin ja koos temaga A. Kalinin, I. Rjabokljatš, G. Troje-polski arvasid, et G. Nikolajeva on konflikt silunud ja olukordade tõde rikkunud. G. Nikolajeva ja teda toeta-vad M. Smirnova, R. Džaparidze ja V. Dorofejev, kes teost kaitsesid, rääkisid Nastja Košova karakteri tõest. Karak-teri jõud määrab teose väärtuse, ilma selleta muutub kirjandus informatsioo-niks.

„Mis siis toimub?“ küsis S. Zalõgin oma huvitavas sõnavõtus. „Kui ma püüan selles selgusele jõuda, siis ker-kiwad minu ette kaks äärmust praegu-ses kolhoositeemalises kirjanduses. Ühelt poolt — Ovetškin, teiselt poolt — Nikolajeva. Ma ütlesin nii: kui Niko-lajeval inimesed tihti eksisteerivad väl-jaspool meie tegelikkuse konkreetseid ülesandeid, väljaspool probleeme, siis Ovetškinil juhtub tihti nii, et problee-mid on olemas ilma inimesteta.“ Arvus-tades nende lähenemiste ühekülsust, kutsus S. Zalõgin heaperemeheliku-lt suhtuma erinevate kirjanike indivi-duaalsustesse.

Sergei Antonovi loomingut kaitseks, mida ettekandes arvustati, astus välja J. Brül.

S. Mukanov jutustas oma sõnavõtus Kasahstani uudismaade ümberkujun-damisest, kus õig ää kõrval töötavad kohalikud kolhoosnikud-kasahhid ja kogu maa esindajad.

M. Smirnova tõstis üles küsimuse „kolhoositeema“ vaesusest kinos, lakee-rijatelt ja enesekindlustajatest, kes tä-naseni pole oma positiivsed taandun-dud. Vennasvabariikide kirjanike uute

teoste tugevatest ja nõrkadest külge-dest kõnelesid R. Faizijev, P. Morga-jenko, I. Simkus, J. Brül, E. Vilks, A. Sogentsukov, G. Korabelnikov.

28. oktoobri hommikul istungil võt-sid sõna N. Zamoškin, M. Jefetov, M. Stelmah, R. Agišev, P. Pevnev, S. Zuh-harovits, A. Valtseva.

Loominguline diskussioon lõppes 28. oktoobri õhtusel istungil. Diskussiooni käigus avaldati huvitavaid mõtteid tä-napäeva kolhoosiküla toimuvatest prot-sessidest ja sellest, kuidas võidelda ja täielikult need kajastavad mitmesugus-tes kirjandusžanrides. Nõupidamisel märgiti, et paljudel viimase aja teostel puudub avar, üldistav vaade elule, os-kus kunstiliselt mõtestada tegelikkuse fakte. Seoses sellega rõhutasid kirjan-ikud, et on tungivalt vaja meisterlikku-se küsimuste professionaalset aruta-mist.

Nõupidamisest osavõtjad rääkisid, et kolhoosiküla tänapäev ja selle inimeste töö, elu ja võitlus annavad kirjanikele tohutut materjali. Olukirjelduste auto-rid, poeedid ja suurte proosamaalingute loojad leiavad avaraid võimalusi oma jõudude rakendamiseks, ja oleks väär ühtesid kolhoositeemadel töötavaid kir-janikke vastandada teistele, olukirjel-dusi romaanidele jne.

Kogu järgneva päeva veetsid nõupi-damisest osavõtjad üleliidulisel põllu-majandusnõutusel, kus nad kohtusid põllumajanduse eesrindlastega. Ka neil kohtumistel valitses see asjalik töö-õhkond, mis iseloomustas kogu nõu-pidamist.

Sovhoosi „Gorki II“ direktor S. Sem-jonov, Vene NFSV teeneline zootehnik V. Dobrohotov, Moskva oblasti Lenini-nim. kolhoosi esimees M. Zahharov, sovhoosi „Petrovskoje“ lülivanem A. Popova vastasid kirjanike rohkearvu-istele küsimustele ja jutustasid oma majandite saavutustest, seni veel la-hendamata probleemidest, kõigi kol-hooside ja sovhooside edaspidise tõusu saavutamise teedest.

Mõistisinski MTJ-i direktor N. Aku-linin tuletas kirjanikele meelde, et praegu töötab maal juba kaks miljonit töölisi. Kus on aga raamatud nende üle? Ta kutsus kirjanikke aktiivselt ellu tungima, edasi andma oma teostes seda vaimustust, mis on haaranud ees-rindlikke töötajaid maal.

Pärast vestlust tutvusid kirjanikud Siberi, Gruusia, Usbekistani, mehani-seerimise jt. paviljonidega.

Pühapäeval viibisid nõupidamisest osavõtjad Lenini-Stalini mausoleumis ja tutvusid Kremliiga.

31. oktoobril toimus nõupidamise lõppistung, millest võtsid osa ka NSV Liidu põllumajanduse minister V. Mats-kevits ja Vene NFSV sovhooside mi-nister T. Jurkin.

II üleliiduline arhitektide kongress

Novembrikuu teisel poolel toimub Moskvas II üleliiduline arhitektide kongress. Kongressi päevakorras on NSVL Nõukogude Arhitektide Liidu vastutava sekretäri P. Abrossimovi ettekanne „Nõukogude arhitektuuri seisukord ja ülesanded“, NSV Liidu Arhitektuuri Akadeemia president A. Vlassov kõneleb teemal „Arhitektuuri-teaduse probleemid kaasaegsete nõuete valguses“. Nõukogude Arhitektide Liidu sekretärid käsitlevad elamute ja tsivilisatsioonide tüüpiprojektierimist ja massilist ehitamist (G. Gradov), nõuko-

gude linnaehituse praktikat ja põhilisi ülesandeid (V. Skvarkov), industriali-seerimist ja ehituste kvaliteedi tõstmist (V. Svetlitšnõi), arhitektide kasvatamist Nõukogude Liidus (S. Tšernõšov). V. Mõšina ettekanne on pühendatud tüüpiprojektierimisele ning tootmisloo-ne ja ehituste massilisele ehitamisele. M. Osmolovski oma — külaarhitektu-ri arengu põhiliste küsimuste. Li-saks nimetatule kuulatakse Arhitekti-de Liidu revisjonikomisjoni aruannet ja ettekannet muudatustest liidu põhi-kirjas.

Eesti Nõukogude Arhitektide Liit võtab kongressi ettevalmistamisest aktiivselt osa. Sellega seoses võtsid meie arhitektid osa hiljuti Moskvas toimu-nud diskussioonist novaatorluse ja pārandi kasutamise probleemide kohta nõukogude arhitektuuris. Avatavale näitusel saadetakse väljapanevaid Eesti NSV linna-, küla- ja tööstusehi-tuse ning tüüpiprojektierimise alalt.

Vabariigi delegatidena sõidavad II üleliidulisele arhitektide kongressile H. Arman, O. Keppel, A. Käsper, M. Port, P. Tarvas ja A. Volberg.

L. Rosina skulptuuri kavand „Edasi!“ (1955, plastiliin)

N. Triigi karikatuur „Kaks maailma“ (1905—1907, gvašš)

1905.—1907. a. revolutsiooni kajastusi kunstis

Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Kunstide Valitsus organiseerib RAT „Esto-nia“ jalutusruumis näituse „1905.—1907. a. revolutsiooni kajastusi eesti kun-stis“. Näitusel esitatakse maale, graafikat ja skulptuure Tallinna ja Tartu kunstimuuseumidest ning autoreilt, samuti Teatri- ja Muusikamuseumi mate-riale. Erilist huvi pakuvad vahetult revolutsiooniperioodil loodud kunstiteosed, nagu A. Laikmaa „Maksim Gorki portree“ ja „Vana Aitsam“, Kristjan Raua allegooriline joonis „Milla!“, N. Triigi karikatuur „Kaks maailma“, E. Ober-mani joonistus „1905. aasta“, P. Mooratsi visand „Karistussalk Suure-Jaanis“ jt. Osa graafikat eksponeeritakse fotoreproduktioonidena.

Kaasaegsete kunstnike tödest esitatakse maali alal E. Kitse „Massimõrv Tallinna Uuel turul 1905. a.“, E. Okka „Eesti talupoegade ülestõus 1905. a.“, I. Makarenko „M. I. Kalinin Tallinna veduri- ja vaguniremonditehases“, ja F. Randell „1905. a. Eestis“. Hulgaliselt on graafilisil töid, nagu R. Sagritsa litodeseeria „1905. a. karistussalk Harjumaal“, A. Hoidre, O. Kangilaski, E. Okka ja S. Väljalil illustreeritud teoste 1905.—1907. a. revolutsiooni temaatikal. Skulptuuridest eksponeeritakse L. Palutrede monumendi kavand 1905. a. veretöö ohvritele, Juhan Raudsepa A. Laikmaa figuur, Linda Rosina kompositsioonikavand „Edasi!“.

Vitriinides paiknevad materjalid revolutsiooni kajastustest muusikas ja teatrikunstis. Siin esitatakse andmeid revolutsioonilises liikumises suurt osa mänginud näidenditest ja lavastustest, nagu M. Gorki „Põhjas“, H. Ibseni „Nora“ jt., revolutsiooniliste laulude tekste jne. Üks vitriin on pühendatud viiuldaja-revolutsionääri E. Sõrmuse tegevusele. Välja on pandud P. Pinna nä-dendi „Rüüstatjad“ käsikiri. Nimetatud näidendi lavastamiseks Eestis ei antud luba, kuna ta käsitles tolleaegsele võimumeestele vastuvõtmatu teepära 1905. aasta sündmusi. Viimases vitriinis tuuakse näiteid kaasaegsete helilo-ojate loomingust, mis kajastab 1905. a. revolutsioonilist liikumist, nagu katkend G. Ernesaksa uuest ooperist ja V. Ojakääru lauludestükkel.

Näitus avatakse 5. novembril ja jääb avatuks kuni detsembri keskpaigani.

Mälestusväärne reis stepi uudismaadele

Minna puhka-ma sinna, kus kihab töö — see võib tunduda naljakana, pealegi kui sihtpunkti asub tuhandete kilomeetrite kaugusel. Aga kas sõit ma-gavas rongis, uued paigad ja uued mul-jed pole puhkus? Ja kellega ma siis praegu õieti vaielden? Võtsin kätte ja sõitsin, et näha oma silmaga kõike seda, millest on juba nii palju hui-vatav kirjutatud.

Ida poole kihutaval inimesel tuleb leppida faktiga, et ta kaotab aega. Ka-sahstani keskosa paiknevasse sihtjaa-ma jõudes tuli seda kõigepealt kogeda. Kõiksetavi jaama kell oli 2. Minu kell aga näitas alles eelmise päeva viimast tundi.

Esimene asi, mida uuest kohast tea-da sain, oli see, et Kõiksetavi tähenda-bah kasahhi keeles „Sinised mäed“. Pi-meduse tõttu polnud aga võimalik pilku heita ümbruskonna loodusele, kust see nimi pärines.

Koos teiste reisisajatega võtsin koha suure veoautos ning sõit läks lahti n õ kompasi järgi otse üle mõõtmatu sileda stepi, mis alles ootab harrijat.

Ümber tund aega sõitu, alles siis hakkasid autotuledele vastu pilkuma elektrilampide kiirgavad silmad. Reisi-jate hulgas mitmed lausused sõna „ag-ronoom“.

Tähendab, jõudsin pärale. Stepi uudismaadele äsja rajatud teravilja-sovhoos „Agronom“ oligi minu! kui omal käel tegutsenud turist sihtpunkt.

Auto peatus sovhoosi keskuses ühe suurema hoone ees. Kuid mootorimähe ei lakanud. Suure elevaatori poole vooris vahetpidamata viljaga koorma-tus veomasinad. End tähtjaks laadi-nud, kihutasid nad tagasi põldudele

elektrijaama käivitav tugevavõlviline diisel. Öine vahetus oli tegevuses.

Ja hommikul, esimene hommik tund-matus paigas, kuhu inimene on sattun-dud öisel tunnil, tekib natuke eba-leva tunne. Pimedas paistis kõik küi-dagi teist. Uute elamute rida osutus palju pikemaks, kui seda saabumise silmapilgul võis tulede järgi arvata. Torkas silma pooleliolevate ehituste rohkus, mis rääkis sovhoosi noorusest ja selle tulevikust. Elevaator, mis tun-dus öösel tohutult kõrgena, ei olnudki nii kõrge, küll aga näis olevat ümber-möödu poolest tublisti mahukam.

Võib-olla pole hea näimoodi võr-relda, aga mis parata — asula hom-mikust elu vaadates meenus tahtmatult sipelgapessa. Hoolas ja kiire askeldus kõikjal. Veomasinate rohkus, mis koorma-tud viljaga, ehitusmaterjalidega... Kihvas töö ehitustel, remondit masi-naid...

Sovhoosis oli palju elanikke, kõik uued inimesed, kes saabusid siia mõne aja eest meie kodumaa mitmesugustest nurkadest. Kes siin neist inimestest võibki teada üksikutes eestlastest, keda kavatsetin kohe esimesel päeval lausa töö juures üles otsida. Kuid selgus, et sovhoosis olid kombainerid Heino Kosk ja Edgar Kuusna tuntud inimesed. Endel Kallasmaa aga juhtis neljandat brigadi.

Kombainerid olid muidugimõista kaugel põllul. Noor brigadir oli para-jasti remonditöökojas ja võitis mind vastu kõige sirama rõõmuga, nagu ikka juhtub, kui üle hulga aja kohtu-takse sinnimaalt saabunud külalise-ga. Sel puhul räägivad ka muidu võõrad

inimesed nii nagu oleksid nad kes teab kui kaua juba varem tuttavad.

Tahtsin talle palju küsimusi esitada, aga esialgu küsis tema, mina aga pidin aina vastama. Mis Eestis praegu tehak-se? Mis Tallinnas uut on? Kuidas tä-navru Eestis suvi oli?

„Ah et oli püüame? Jah, aga meilgi kiita ei saa. Aprilli algusest kuni au-gustini tuli ainult ühel päeval pool tundi vihma,“ rääkis ta nagu mööda-munnes, nagu ei puutukski püüame suvi temasse ja tema põldudesse. Kas ta ei liialdanud? Kui vihma tuli terve suve jooksul ainult pool tunnikest, kuidas siis nüüd põldudel päevad ja ööd läbi vilja veetakse?

„Mis me sellest räägime. Eestis pole niisugust kolhoosigi, kellele oleks ühe meie brigaadi viil salve panna,“ ütles ta kaunikesti iseteadavalt, ning lisas kohe selgituseks: „Vaadake ise, mis-sugune maa!“

Paistab, et jõukus tõstab inimese ise-teadust. Kas see oli juba alguses nii? Küllap oli ikka raske alustada. Seda noor brigadir muidugimõista ei salanud.

Üheksa tuhat hektarit põldu saja inimese kohta, suur hulk tehnikat — see oli neljas brigaad, kelle juhtimiseks alguses polnud vilumust, kusjuures raskusi tegi ka puudulik keeleoskus. Nüüd aga... Jah, sain veel samal päeval kombainerite käest teada, et neljanda brigadi brigadiril oli sovhoosi parima brigadiri aunimetuse, brigadid oli aga hiljuti üle antud sotsialistlikus võistlu-ses võidetud rändpunalipp. Oli meeldiv kuulda, et kaasmaalased meie suure kodumaa ühes kauges nurgas eduka tööga nii hästi silma paistisid.

Huvi kombaineride töö vastu viis mind mitme kilomeetri kaugusel asuvasse põl-luosale. Juba eemalt paistis silma kom-baini külge kinnitatud loosung: „Kogu periood ilma avariita!“ Kombainer Heino Kosk, päikesest

pruuniks põlenud reibas noormees, kontrollis parajasti oma võimsat masi-na. Kasutas ühe sõnaga väikest seisa-kut, millal vilja punkrust veomasinasse tühjendati.

Heino Kosk oli varem Tartu masina-traktori jaama mehaanik. Uudis-maadele sõitis ta mehaanikuna. Kuid siin oli puudus kombaineritest. Lühike-se ajaga õppis ta käsitsema keerulist masinat ja nüüd, esimese koristusperi-oodi lõpupäevil, võib ta ennast juba vilunud kombainerite hulka arvata. Olusid mittetundvale inimesele võib paista, et sellel ääretul viljaväljal, kus pole kive ega kraave, on kombai-neriga töötamine lausa lust.

„Kuivaga on muidugi hea,“ rääkis kombainer oma tööst, „aga vihmaga läheb pinnas nii libedaks, et mu „suur sõber“ on liikumisega päris hädas.“

„Kas te siis ka vihmaga vilja koris-tate?“

„Väike vihm ei tee midagi. Elevaa-toris kuivatatakse vilja niidunni üle.“

Tõepoolest, siin ei viidetud aega ke-vadise külvi koristamisega. Iga minut oli nüüd kallts. Nüpea kui punker tüh-jaks sai, tõusis kombainer kähku rooli ja masinasse sigines elu. Ei võinud ju täna vähem anda kui tavaliselt. Heino Kosele oli aga tavaliseks saanud pool-teist kuni kaks normi.

Päeva jooksul jäi aega viibida ka uute elamute ehitusel, kus töötas mu hea tuttav. Meie kutsusime teda Tal-linnas ikka Kaljo Ehalaks. Siin on ta aga vanem-töödejuhataja Nikolai Au-gustovitš. Selles nime muutmises pol-nud mees ise pealtnäha sugugi süüdi. Vastupidi, räägiti, et töödejuhataja on väga nõudlik. Aga küllap siin hinna-takse nii oskust kui ka nõudlikkust, sest venelasele suupäraseks muudetud ees- ja isanimest võib järeldada ainult

seada, et noorest ehitusmeistrist peetak-se lugu.

Õhtuks võtsin piletid kinno. Enne aga söime sööklas, kus esmakordselt elus maitsestin kumõsi. Uue mugava sööklä õhustikus kerkisid nagu tahtma-tult üles raskemaatiliselt küsimused. Kuidas on näiteks lood niisuguse asja-ga nagu koduigatsus? Kas ei piina? Ehitusmeister löi küll hoogsalt käega, mainis midagi heast teenistusest ja siis muidugi jõudis ta selleni, mis ilm-selt juba ammugi südames pakitses:

„Talvel on puhkus, siis olen Tallinnas nagu viis kopsikat.“

Pärast „kinoteatris“ teisi kaasmaala-si uuesti kohates selgus, et säärane ka-vatsus pole mitte üksnes Kaljo Ehalal. Võidakse küsida, miks ma kinoteatri jutumärkidesse panin? Mahutab ju see rohkem kui 150 külastajat. Ja jooksevad siin õhtuti samad filmid mis Tal-linnaski. Vahe on ainult selles, et kuni uue hoone valmimiseni kasutatakse sel-leks otstarbekas telki.

Esimene päevast saadud muljed ja kihav tööriist haarasid kaasa, nii et ei märganudki, kuidas järgmisel päeval sattusin viljalahajajate hulka. Sovhoosi naispere, kes sellel alal tegutses, oli rahvuselt mitmesugune. Siin oli vene-lasi, ukrainlasi, valgevenelasi ja kasah-he. Viimased on küll üsna truid oma rahvuslikule riietusele (pikad kleidid, säärtsapad, mitmesugused ehted), aga kogu töös ja eluviisil ei ole võimalik tabada ühtki joont, mis räägiks mine-vikus nii allasurutud kasahhi naisest.

Stepp on muudetud viljakandvaks. Ühine eesmärk on toonud siia erine-vaid inimesi erinevatest rahvustest, kes suures kasulikus töös on liitunud üheks suurepäraseks kollektiiviks.

Virve Leon, Trükkikoja „Punane Täht“ masinaladuja

UUSI KUNSTITEOSEID

„SÜNNIPÄEV“

Lüua lühifilm Eesti NSV 15. aastapäeva pidustustest, mille kõrgpunktiks oli vabariigi 15. üldlaulupeidu, ning ühtlasi kajastada meie rahva saavutusi, tema elurõõmsat tänapäeva, polnud Tallinna Kunstiliste ja Kroonikaafilmide Kinostuudio noorele kollektiivile sugugi kerge ülesanne, eriti veel, kui seda taheti anda uudset lahendatuna.

Kuid otsingud ei jäänud ka täiesti viljatuks, hiljuti valminud kaheosalises värvilises kunstilis-dokumentaalfilmis „Sünnipäev“ on nii mõndagi huvitavat ja värsket. Juba filmi ülesehitusel on stsenaarist A. Vassiljev ja režissöör V. Parvel püüdnud vältida tavalist dokumentaalfilmi trafaretti ning filmi toonud uude süžeele joonekesse. Filmi „Sünnipäev“ esimesed kaadrid viivadki rannakülla, kus tutvume noore tütarlapsena, vabariigi eakaaslasena, kes pühitseb oma sünnipäeva. Filmi autorite kavatsuse kohaselt on see tütarlaps nagu meie vabariigi nooruse võrdkuju. Tema tagasihoidlikkus naeratuses peegeldub puhas elurõõm, optimism, siiras usk helesse tulevikku, kui ta koos sõbrataridega seisab suurel rannakivil, kust avaneb avar vaade kaugele. Seda momenti on kasutatud filmis üleminekuna. „Vaata siis, neiu, kuidas elab sinu vabariik,“ lausub diktori hääl, ning järgnevalt näeme filmilinal pilte meie tõekast tänapäevast — põlevkivikaevandusest, kus täideti ennetähtaegselt plaan, Tootsti brikitootjatest, kes rakendavad uut tehnikat, kolhoosides valminud uusehitustest. Need võttes on filmis õigustatud — töökas kodumaa pidupäevade eel! Siit ongi saavutatud hea üleminek 15. aastapäeva pidustuste näitamisele. Laulupeolised jõuavad pärale, Balti jaamas näeme Kiviõli rajooni lauljate saabumist, Lasnamäel uue lennujaama juures maabub hõbetiivuline lennuk lauljatega. Kõikjal saabub rahvast peole. Koos paljude teistega näeme ka tütarlast rannakülalt, kes imetleb pidulikult ehitatud pealinna Toompea iidset nõlvakult. Filmis on rida õnnestunud võtteid õhtusest Tallinnast enne suure peo algust. Meelde jäävalt on filmis antud päikeseloojang merel seisvate laevade siluettidega, õõhmarusse mattuv sadam, õhtune lõik kesklinnast. Edasi näeme vanade revolutsionäride kodu, kus veel hiliste tundideni meenutatakse mälestusväärselt 1940. aasta päevade sündmusi. Fotokaart vestlajate käes, mis kujutab mitingut Võidu väljakul 1940. a. suvel, muutub otsekuul elavaks, kuna siin on vahele põimitud fragmente ajaloolistest kinodokumentidest, mis kujutavad pöördelisi sündmusi 15 aastat tagasi. Kuigi see filmilõik ei ole värviline, vaid katkend tavalisest must-valgest filmist, ei tundu see antud juhul ebakõlana, sest ta on orgaanilises seoses eelneva episoodiga, nagu väljendades endiste võitluskaaslaste vestluste sisu ja mõtteid. Järgnev üleminek üldlaulupeo rongkäigule mõjub hea emotsionaalse kontrastina. Lauljate rongkäigust on rida värvikaid ja õnnestunud võtteid, kuid sellesse ossa oleks võinud materjali veelgi rohkem valida, leida huvitavaid rakursse ning kasutada vahelduvamaid plaane. Üldiselt tundub rongkäigu osa pisut venitatuna.

Edasi näeme filmis momente üldlaulupeost ja rahvakunstiõhtust. Filmis terviku puuduseks on see, et ta areneb liiga ühetasaselt, puudub tuntuva kulminatsioon. Tütarlapse sisetoomine iseendast on hea ja huvitav võte, kuid kahjuks vilksatab ta peale algusepisoodi ainult üksikutes kaadrites ning kaob siis täiesti. Jääb mulje, et stsenaarist pole oma kavatsust lõpuni läbi mõelnud. Antud juhul oleks võinud näidata juubelpidustusi n. ö. läbi tütarlapse silmade ning siduda tema kogu süžees kuni lõpuni. Filmi puhul võib avaldada ka teisi pretensioone. Nii oleks rohkem pidulikku elevust tahtnud näha laulupeo eelse Tallinna võtete. Sellest kuuleme ainult diktori sõnadest. Üldistus, mida tahetakse saavutada ühe maja akende näitamise kaudu, tuleb välja kuidagi otsitult. Rahule ei saa jääda stsenaarist A. Vassiljevi loodud diktoritektiga. See on ilutsev, kohati aga deklaratiivne. Palju paremini oleks mõjunud lihtsam ja südamlikumalt sõnastatud tekst. Film on tehniliselt teostatud hästi. Rõõmsalt mõjuvad filmis puhtad värvid. Tunnustust väärivad operaator V. Gorbunovi võtted, mis on enamikus kõrgetasemelised. Filmi muusikaline kujundus on heliloojalt E. Kapilt.

E. Link

netamist. Kas poleks väärinud dirigendipuldis jäänud ümber meie vana helilooja Mihkel Lüdig ja ka teised, kelle juhatamine laulupeol oli ülevaks ja meeldejäävaks momendiks. Samuti oleks võinud publiku hulgast esile tõsta küllalisi vennasvabariikidest, kelle seas olid mitmed nimekad heliloojad ja kunstnikud. Selle asemel, et näidata tühje söögilaudu enne peo algust, oleks filmikaamerale palju paremaid võimalusi pakkunud lakkamatu rahvavooli kõigil lauluväljakule suunduvatel teedel. Kõik see oleks aidanud luua tõsumomente filmis, muuta kulminatsiooniliseks laulupeo osa. Praegu näeme filmis korduvalt võrdlemisi sarnaseid üldisi plaane ning vähe vaheldust rakursides. Kõige mõjulepärasamalt on laululaval filmitud meremeeste koondkooi esinemine. Stseenid rahvakunstiõhtust on antud üldlaulupeo võtete vahel. Iseendast võiks see nii olla, kui rahvakunstiõhtust oleks nendes lühikestes palades eredalt kajastatud. Kuid kahjuks jääb filmis rahvakunstiõhtust liiga vähetülev mulje.

Omaette küsimuseks jäävad filmis üleminekud üldlaulupeo võtetelt eesti maastikele, tööstusele, põllumajandusele. Tõsi, filmis võib teha palju, kuid see peab olema kunstiliselt venev. M. Lüdigi „Kiigelaulu“ juures tehtud võtted eesti maastikust on iseendast paeluvad, nii linnulennult näidatud Otepää maastikest oma metsasalude ja järvedega, samuti nurmedest, karjast, metsast, kuid kõigest hoolimata jääb seos tinglikuks. Teistlaadi etteheitekuub esile üleminek filmi lõpus G. Ernesaksa „Üldlaulupeo kantaadi“ esituselt võtetele, mis näitavad nisupõldu, komibaini vilja koristamas, põlevkivitoostust, müürseppi pealtna uusehitustel, kalureid merel, maisikoriistust kolhoosis ja Narva hüdroelektrijaama. Selline mõttelend kantaadi temaatika taustal oleks iseendast huvitav, kui see tuleks nagu laulu sisu teise plaanina. Kuid häirib see, et siia on lülitatud sisse ka diktor, kes hüüab tervituseks loosungilikke tekste.

Filmi vaadates tundub, et kohati on liialdatud võttega eemalduda sündmusest ning näidata pilte meie vabariigi elust. Siin esineb kordamisi ka temaatikas — nii näidatakse põlevkivitoostust kolmel puhul: filmi alguses, „Kiigelaulu“ taustal ning uuesti filmi lõpuosas. Selle arvel oleks aga võinud kokku hoida väärtuslikke filmimeetreid, et üldlaulupeo teisi episoodide ja detaile esile tõsta.

Filmi kui terviku puuduseks on see, et ta areneb liiga ühetasaselt, puudub tuntuva kulminatsioon. Tütarlapse sisetoomine iseendast on hea ja huvitav võte, kuid kahjuks vilksatab ta peale algusepisoodi ainult üksikutes kaadrites ning kaob siis täiesti. Jääb mulje, et stsenaarist pole oma kavatsust lõpuni läbi mõelnud. Antud juhul oleks võinud näidata juubelpidustusi n. ö. läbi tütarlapse silmade ning siduda tema kogu süžees kuni lõpuni. Filmi puhul võib avaldada ka teisi pretensioone. Nii oleks rohkem pidulikku elevust tahtnud näha laulupeo eelse Tallinna võtete. Sellest kuuleme ainult diktori sõnadest. Üldistus, mida tahetakse saavutada ühe maja akende näitamise kaudu, tuleb välja kuidagi otsitult.

Rahule ei saa jääda stsenaarist A. Vassiljevi loodud diktoritektiga. See on ilutsev, kohati aga deklaratiivne. Palju paremini oleks mõjunud lihtsam ja südamlikumalt sõnastatud tekst.

Film on tehniliselt teostatud hästi. Rõõmsalt mõjuvad filmis puhtad värvid. Tunnustust väärivad operaator V. Gorbunovi võtted, mis on enamikus kõrgetasemelised. Filmi muusikaline kujundus on heliloojalt E. Kapilt.

E. Link

„Ainult unistus“

Aeg — kodanliku Eesti «vabariigi» viimased aastad, koht — eliitmagasin, aguli ärklituba, ajalehetootetus, õõlokaal oma tantsusaali ja separeedega ning lõpuks suvehommikune skvääri-nurgake kuskil Tornide väljakul. Need on RT «Vanemuises» hiljuti esmakordselt rambivalgusse tulnud Boris Körveri ja Ardi Liivese opereti «Ainult unistus» ajalised ja ruumilised koordinaadid.

Teose sündmustiku läbib keske mõttena kahe lihtsasti, pannes proovile noorte südamepuhtuse, õigluse ja autunde. Tehes mehiselt läbi need elu esimesed õppetunnid, veenduvad nad, et tõeline õnn sellel ühiskonnas jääb ainult unistuseks, ja ainukeseks stiimuliks nende elus on lootus paremale ja õiglasemale homsele.

A. Liivese libreto vooruseks on sündmustiku loogiline areng, mis seab tegelased konkreetsesse olukorrasse ja annab hea võimaluse peamise tekstiliseks ja muusikaliseks väljajoonistamiseks. Selle tõttu pääseb ka teose idee üsna reljeefselt mõjule.

Süžeele liini areng toob meie silme ette terve rea kodanliku ühiskonna pahelisust kajastavaid elunähtusi, olukordi ja tüüpe. Juba avapildis eliitmagasini näeme välismaisuse haigust põdevaid ministriprouasid ja nende seltsidaame «esimese saja» hulka kuuluvast perekondadest. Edasi heidame pilgu kodanliku ajakirjanduse ootetavasse ja peremehele kuulekasse toimetusse. Eriti rikkaliku galerii tüüpe — alates isamaalist pohmelust põdeva härra ministriga ja lõpetades kõrvarõngaga konfertsjõe-degenerandiga — pakub opereti teine vaatus «kuldädamete balli» näol, mille taustal toimub intriigi kulminatsioon: kokkupõrge eliitmagasini kaasosaniiku, paadunud elumeha Juuse ja Irma vahel, kes ei nõustu Juuse alatu ettepanekuga, mille tasuks oleks villa projekteerimise leping Ainile.

Soojal ja südamliselt annab A. Liives oma noori tegelasi. Hea on Irma (V. Tern) puhas ja ausameelne kogu, kes on algul valmis uskuma isegi huntinimese Juuse (A. Kasuk) teeseldud heatahtlikkust. Usutavad on ka Irma ja Aini (V. Taimre) kaaslastes — tõe eest võitlev ajakirjanik Oskar (E. Aime) ja ta mõrja Tolli (H. Viisimaa), kelle vahelkord opereti jooksul teeb samuti läbi tõise proovi, mis lapselikult tujukata Tolli toob «miss Estonia» petlikult pjestaalilt tagasi tõeliste sõprade ringi.

Kui kesksete positiivsete tegelaste ja valitseva klassi esindajate kujud on libretisti poolt antud vajaliku eredusega, siis ei saa seda öelda Irma kaaslaste, eliitmagasini müüjate ja Aini sõprade, sadamatöölise kohta. Kuigi teos oma rohke sündmustiku tõttu ei paku selleks palju võimalusi, on libretist siin siiski läinud lihtsustama.

mise teed, andes rahva esindajate kujud kõige üldisemas ja ebamäärasemas plaanis. Kui mõningaid õnnestumisi võib märkida veel esimeses vaatuses Irma ja ta kaastöötajate suhete edasiandmisel, siis sadamatöölise arutlus maailmakorras ja juhupeudumiseist kõlab kunstlikuna. Eriti halb on aga nende osa «kuldädamete ballil», kus nad mingi kollektiivse «jõuguna» tormavad saalist saali, lüües vahepeal ka

kõlab siin praegu kuidagi tühjalt just keskhaältes ega toeta küllaldaselt voakaali. Hea mõõdotundega on orkestreeritud ka see osa muusikast, mis kajastab valitsevat lavvikut. Körver pole siin dzässi kasutanud dzässi pärast ega laskunud ülemäärasesse karikatuuri, vaid on tabavate üksikjoontega andnud olulise. Eri leerde muusikalises karakteristikas on suhteliselt vähem ilmekad paarid Oskar—Tolli ja Oliver—Grete.

Mõlema paari puhul on helilooja kasutanud rohkem üldist, operetile omast rutinilist iseloomustust. Nähtavasti on selle põhjuseks nende kujude tekstilise materjali mõningad ühised jooned, mis ei võimaldanud ka heliloojal kasutada mitmekesisemat värvigammat.

Helilooja ja lavastaja tegid õigesti, et nad pärast esietendust kärpisid teise vaatuse finaali, mis esialgsel kujul oli venitatud ning muutus staatiliseks ja «operlikuks», pidades vaatuse temporikast lõppu. Teine vaatus muutus veelgi tihedamaks, kui kärpida «Carioca», mis ei lisa midagi uut ja liigseid sündmustikke.

On tõsiselt kahju, et libreto ei võimaldanud heliloojal ega lavastajal kogu operetile anda uudemat ja värskemat finaali kui praegune trafaretne lõpukoos.

B. Körveri loomingus on see vastne teos tublikus edusammus lavamuusika alal. Võrreldes seda aastaid tagasi koostöös L. Normetiga loodud opereti-ga «Hermese kannul», näeme, kui hinnatava arengutee on helilooja läbi käinud.

Ei ole juhus, et «Ainult unistus» sai «tõelisuseks» just RT «Vanemuise» laval. Selle teatri loomingulist kollektiivi iseloomustab sügav ja julge huvi iga uue algupärase teose vastu. Ka sedapuhku tasusid hinnatavad tulemused seda julgust ja usku uuesse. Kogu kollektiiv ning juhid, lavastaja E. Kaidu ja dirigent J. Hargel, tegid sisukat ja tublit tööd uudisteose lavatoomiseks. Lavastaja tähelepanelikkus suhtumist tükki kui terviku mõtte reljeefsesse väljajoonistusse oli tunda nii lavastuse üldilmes kui ka detailides. See tagas realistliku, nauditava etenduse, millele oli võõras tavaline operetitrafaret oma välise kireva ilmege. E. Kaidu hinnatavaks teeneks tuleb lugeda realistliku põhitooni järjekindlat läbi viimist kogu etenduses, olulise selget esiletõstmist rohkete kõrvalteemade hulgas. Eriti läbimõeldult olid lahendatud need momendid, kus mõõdotundeta satiiri kuldumine oleks viinud ebausutavasse ja elutusse karikatuuri (näiteks II vaatus).

Ka peategelased olid nauditavad oma sündimatu ja realistliku mänguga, mis oli valitsevaks kogu etenduses. Märkimisväärt ka Kalkuni hästi teostatud reporter Oliveri, M. Reepigeme ootamisest närtsima löövat Gretet, E. Tamuli läbimõeldult antud proua ministrit, varietelaulejat Bibit M. Tarto kehastuses. Suurepäraseid karaktereedsid kujud agulimaja pererahvast löid A. Tammemets ja V. Paavel. Tahtmatult meenusid kunagised karikatuurid agulitööstustest.

J. Hargel juhtis muusikalist osa kindlalt ja hea mõõdotundega, leides õiged suhted küllaltki erilisel orkestripartituuri esitamisel. Teenelise kunstitegelase I. Urbeli seatud tantsud olid ilmekad ja sobisid hästi nii lavastuse kui ka muusika raami. Noore kunstniku Sanderi lavakujunduses oli palju leidlikkust ja värskust.

Üldmulje kogu õhtust jäi hea ja rõõmustav. Autorite ja teatri töövaeva tasus meelde jääv ja vaimukas etendus. Jääb lootet, et järgmine uus operett kajastaks niisama eredalt meie kaasaega, nagu «Ainult unistus» kajastab tükikest lähemast minevikust.

H. Kõrvits

Ilmus elava ajakirja viies number

Iga kuu informeerib Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu poolt organiseeritud elav ajakiri «Tahan kõike teada» pealinnatöötajaid uudistest, teadusest, tehnikast, kirjandusest ja kunsti valdkonnast ning rahvusvahelisest elusündmustest. Mõõduvõrd esmaspäeval J. Tombi nimelises Kultuurihoones esitatud ajakirja viies number alustas oma materjale tootmisküsimuste valgustamisega. Kuulajaskonnale esinesid sõnavõttuga masinaehitustehase «Ilmarine» mehaanikasehi meister E. Ment

ja ametiühingu rühmaorganisator M. Jant oma kogemustest sotsialistliku võistluse organiseerimisel NLKP XX kongressi auks. Välismaa teemad kuulati huviga Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku A. Kuuse muljeid külas käigult Kotka linna.

Teatri ja muusika lehekülgedel tutvustas helilooja B. Körver lugejatele kuulajatele opereti «Ainult unistus» muusikat. Eesti NSV Riikliku Filharmonia artist V. Sapožnin esines eksentriliste muusikapaladega.

STSEENE FILMIST «SÜNNIPÄEV»

Vasakul: «sünnipäevalaps» — vabariigi eakaaslane (keskel). Paremal: pidulised on saabunud pealinna.

Grupp noori autoreid (E. Maasik, L. Ruud, V. Ilus ja H. Mänd) koos EN Kirjanike Liidu konsultandi P. Kuusbergiga

Taastati Noorte Autorite Koondis

EN Kirjanike Liit korraldas 29.—31. oktoobri Tallinnas liidu ruumes ülevabariigilise noorte autorite seminari, millest võttis osa üle 50 noore autori Tallinnast, Tartust, Pärnust, Vändrast ja mujalt.

Seminaril esitati loenguid kirjandusteooria küsimustes ja analüüsi üksikuid noorte autorite teoseid, mis on viimasel ajal ajakirjanduses ilmunud, ning arutati organisatsioonilisi küsimusi.

Ettekandega „Nõukogude kirjanike ülesanded II üliõpiliste kongressi otustuste valguses“ esines P. Kuusberg, kes tutvustas kuulajatele kirjanike üliõpiliste kongressil käsitatud probleeme ja seoses sellega kõneles eesti nõukogude kirjanduse arengust viimasel ajal. O. Jõgi kõneles novelli kunsti- ja dramaturgia küsimustest ja R. Parve poeetika alustest.

Kirjaniku tööst oma kogemuste alusel jutustasid kirjanikud R. Sirge, E. Krusten ja M. Raud. R. Sirge kõneles lähemalt teose idee tekkimisest, elus tehtud tähelepanekuid ja nende kasutamist kirjandusliku teose loomisel. Ta rõhutas, et kirjanik suudab lugeda emotsionaalselt mõjuda ainult siis, kui autor ise on emotsionaalselt läbi tundnud selle, millest ta kirjutab; kui aga autor lihtsalt elulisi fakte registreerib, siis jätab ta ka lugeja külmaks. Huviga kuulati kirjaniku jutustust sellest, kuidas elus tehtud tähelepanekud on talle andnud tuge konkreetsete teoste kirjutamiseks. E. Krusten rääkis elu tundmaõppimise vajalikkusest ning väsimatust harjutamisest, mis on tarvilik meelekindluse saavutamisel. M. Raud rõhutas, et kirjutada tuleb siis, kui autoril on lugejale öelda midagi uut ja omapoolset. M. Raud selgitas oma sõnavõtu lähemalt „lühirilise kangela“ mõistet.

Seminaril arutati läbi viis noorte autorite teost. Jutustustest olid arutluseks V. Ilusa „Sügisest päevad“ („Looming“ nr. 7, 1955), V. Saare „Põlatud maa“ („Looming“ nr. 9, 1955), O. Kriisa „Mets“ („Looming“ nr. 10, 1955) ja R. Vellendi „Läänbassein“ („Looming“ nr. 3, 1955), draamateostest G. Ormi komöödia „Kevade ja suve vahel“ („Stalinliku Nooruse“ kaasanne nr. 4, 1955).

V. Ilusa „Sügisestest päevadest“ esines sissejuhatava sõnavõetuga L. Tigane, märkides ära autori häd võimeid oma loodud tegelaste ilmetamiseks, individuaalsete joonte tabamiseks neis. Autoril pole aga püsivalt jätkunud kõigi oma tegelaste lähemaks karakteriseerimiseks.

V. Saare „Põlatud maa“ puhul märkis selle teose kohta sõnavõetuga esinenud O. Samma, et autoril on üldiselt õnnestunud näidata inimese ümberkasvatamist tööprotsessis kollektiivi mõjul. Autoril on silma looduse nägemiseks, ta oskab kirjeldada inimeste tööd, ilma et ta laskuks tehnilistesse üksikasjadesse, ning luua karaktereid. Kui kirjanduslikud kujundid on antud tegevuses, on autor saavutanud häid tulemusi; küündimatuks ilmneb aga seal, kus autor omapoolset püüab selgitada tegelaste psühholoogiat ja käitumist.

Teatrites ja filharmoonias

RAT «ESTONIA»

Reedel, 4. XI k. 18 „Lulkele järve“ (õpilasendust); laupäeval, 5. XI k. 19.30 „Carmen“ (vene keeles); pühapäeval, 6. XI k. 12 „Esmeralda“ (õpilastele); k. 19.30 „Esmeralda“ (õpilastele); esmaspäeval, 7. XI k. 19.30 „Rahutu õnn“; teisipäeval, 8. XI k. 12 „Rummu Jüri“; k. 19.30 „M. me Butterfly“ (vene keeles); neljapäeval, 10. XI k. 20 „Esmeralda“ (kõrgematele koolidele ja tehnikumidele); laupäeval, 12. XI k. 19.30 „Vürst Igor“ (vene keeles).

V. KINGISSEPA NIM. TR. DRAAMATEATER

Reedel, 4. XI k. 19.30 „Antonius ja Kleopatra“; laupäeval, 5. XI k. 19.30 „Õnn kaasal“ (esietendus); pühapäeval, 6. XI k. 13 „Kevade“ (õpilastele); k. 19.30 „Kaugatoma kuningas“; esmaspäeval, 7. XI k. 19.30 „Õnn kaasal“ (esietendus); teisipäeval, 8. XI k. 13 „Majake äärel“; k. 19.30 „Õnn kaasal“; neljapäeval, 10. XI k. 16 „Lõbus küllaline“; reedel, 11. XI k. 19.30 „Kaugatoma kuningas“.

RIIKLIK VENE DRAAMATEATER

Pühapäeval, 6. XI k. 20 „Personaal-küsimus“; esmaspäeval, 7. XI k. 14.30 ja k. 20 „Sookollid“; teisipäeval, 8. XI k. 14.30 ja k. 20 „Õnn kaasal“; kolmapäeval, 9. XI k. 19.30 „Elu lehekülge“.

EV NUKUTEATER

Esmaspäeval, 7. XI k. 17 „Ausõna“; teisipäeval, 8. XI k. 11 ja k. 15 „Oksarõsike“ (esietendus); k. 18.30 „Jänes ja kass“.

RT «VANEMUINE»

Reedel, 4. XI k. 19.30 „Ainult unistus“; laupäeval, 5. XI k. 19.30 „Faust“; esmaspäeval, 7. XI k. 19.30 „Tavaline inimene“ (esietendus); teisipäeval, 8. XI k. 19.30 „Rummu Jüri“.

«ESTONIA» KONTSERDISAAL

Laupäeval, 5. XI k. 20 Saksa Demokraatliku Vabariigi puupilliikvinteti kontsert. Esinevad Berliini Kõrgema Muusikakooli professor Erwin Milzkott (flööti), professor Otto Pischkig (fagoti), professor Ewald Koch (klarneti), Fritz Gröfe (metasarv) ja Alois Heldrich (oboel). Kaas- tegev professor Grethe Herwig (klaver). Kavas F. Danzi kvinteti puupilliidele g-moll, H. Gensmeri sonaat E-duur flöödi- le ja klaverile, A. Reicha kvinteti puupilliidele Es-duur, G. Rossini kvartett nr. 3, O. Gósteri „Kerge muusika viiele talle“ esmaspäeval, 7. XI k. 20 Moskva Riikliku Estraadi kunstnike etendus „Enesekriitika korras“; teisipäeval, 8. XI k. 20 suur kontsert. Kaas- tegevad I. Tam- mur, P. Padrik, I. Rannap, V. Vahl, R. Alango jt.; kolmapäeval, 9. XI k. 20 estraadientend „Enesekriitika korras“.

ESTI KOORILOOMING. I.

Eesti koorilaulu on seni püüdnud luua ühtse, lai- lüüsi, ning juhuslikult. Selle lõnga täitmiseks on nüüd koostatud kaks kogu- miku eesti kaasaegsest ja klassikalisest kooriloomin- gust. Esmene kogumik sisal- dab valmiku eesti kaasaeg- sete heliloojate koorilaulude paremiku. Siin on esitatud ligi 40 koorilaulu, millede autoriteks on G. Ernesaks, E. Kappi, E. Arro, V. Rel- man, B. Körver, A. Kilas- pea, J. Variste, J. Zeiger, V. Kapp, A. Velmet, E. Aar- ne ja H. Eber.

Koostanud A. Vahter, Kunstiliselt kujundanud Reet Roos. Noodigraafika: E. Kari ja S. Luuk. Eesti ja vene keeles. Trükitud 3000 eks. 240 suureformaadilist lehekülge. Hind kõites 32.20 rbl.

AMETIHINGU AKTIVISTI KASIRAMAT. Kogu ametiühingutööd haarav mahukas käsiraamat sisaldab ka peatükki, mis puudutab massilise kultuuri- töö küsimusi: kunstilist ise- tegevust, ametiühingukü- lide, kultuurihoonete ja -paalede, raamatukogude, kinoseadeldiste jne. tööd. Trükitud F. Tamm. Trükitud 10 000 eks. Hind kõites 8.65 rbl.

Prof. M. S. Gannuškini. **EPIZOOTOLOOGIA KURSUS.** Õpik veterinaar- ja loomade- le. Trükitud R. Lumi. Trüki- tud 2500 eks. 388 lk. Hind kõites 9.70 rbl.

ESTI KIRJANDUS. Luge- mik VIII klassile. Koostanud L. Vihalem. Trükitud 5000 eks. 166 lk. Hind kõites 2.10 rubla.

E. Laisa. **KOPSUTUBER- KULOOS.** Vabariikliku Sanitaarhariduse Maja väljaanne. Trükitud 6000 eks. 56 lk. Hind 2 rbl.

J. Sõstar. **KANATALITAJA HELMI SEERMAN.** Bröšüri sarjast „Üliõpiliselise põllu- majandusnäituse“ osavõtja Eesti NSV-st. 8 lk. Trükitud 8000 eks.

KABE. Võistlusmäärused. Trükitud E. Kalme. Trükitud 2000 eks. 38 lk. Hind 65 kop.

VORKPALL. Programmid kehakultuurikollektiivide sektsioonidele. Trükitud V. Lenk. Trükitud 3000 eks. 40 lk. Hind 65 kop.

ABAMAADLUS. Võistlus- määrused. Trükitud E. Byst- röm. Trükitud 2000 eks. 44 lk. Hind 65 kop.

ESKIRJAD ESTI NSV TEEDEL JA TANAVATEL LIKEMISEKS. Vene keeles. Trükitud 15 000 eks. 184 lk. Hind 2.15 rbl.

S. Zlobin. STEPAN RAZIN. I ja II.

Romaan „Stepan Razin“ kuulub nõukogude ajaloolise romaani paremiku hulka. Zlobin kujutab selles teoses eredas reas- listlikes värvides Vene- maa elu 17. sajandil, maa- lib eepilise pildi talupoegade ja kasakate ülestõusu sünd- mustest aastatel 1667—1671. Zlobini raamat on kirjaniku poolt ajastu tõese tundma- õppimise ja paljude aastate töö vilj. „Stepan Razin“ on kirjaniku kolmas teos, mis laialt ja mitmekülgsest val- gustab vana Venemaa rah- vustiku alamkihtide võitlust feodaalse ja pärisorjuse- rõhumise vastu. Eelnenud ajaloolisest romaani „Sala- vat Julajev“ ja „Bujin saar“ on pühendatud samuti 17. ja 18. sajandi rahva- ülestõusudele. Sellelõttu võis autor Razini teema kallale tõele asuda rikkatult suure ja tõsise ning meisterliku jutustamis- ja loomise- võimega. Zlobin on oma romaani ajaloolise- ja feodaalse juurte- ga avanud Razini ülestõusu- lüüsi, selle jõe ja nõrkuse, tema koha ja tähtsuse vene rahva vabastusvõitluse aja- loos. Eriti väärtuslik on see, et autor on sin toetunud näidanud teiste kirjanike spetsiaalsetes teostes puu- duvat talurahva ühe kasa- kate liikumise. Sellest sel- lalt kohalt on huvitavalt ja re- jeefelt välja joonistatud Ra- zini lähema abilis Vassili Ussil kuju, kes esindas selles liikumises talurahvast.

Raamatud Stalini preemia- ja autasustatud teoste sar- jast. Kunstiliselt kujundanud P. Luhtin. Esimese köite trükitud V. Orav ja J. Elango. Teise köite J. Elango. Trükitud 15 000 eks. Kokku 1016 lk. Kahe raamatu hind kokku 23.10 rbl.

Felix Kotta. METSAPERE LAULIKUD. lõbusaotulised võrsiread ja neid täiendavad suurepära- sed illustratsioonid teenivad ühist eesmärki — õpetada lastes hindama kunsti osa- mele elus, äratada neis huvi metsamatkad, elava looduse tundmaõppimise vastu.

Elkoolilastele ja kooli- ealiste nooremale astmele. Illustreerinud A. Vender ja O. Soans. Trükitud 30 000 eks. Hind 2.45 rbl.

Леонид Смирнов. МАЛЫШИКИ. (Põliskesed). misele astmele. Illustreerinud V. Tolli. Trükitud 10 000 eks. 88 lk. Hind kõites 2.20 rbl.

Vene keeles kirjutavate noorte autorite koondise kuultu- lueletaja värsksõgu õpilastest. Koolilaste kesk.

Eeloleva nädala RAADIOSAADETEST

POHAPÄEV, 6. NOVEMBER. Laine 1 290 m: Kell 10.15 armastatud meloodiad ooperitest ja balletidest, k. 12.20 Tšaikovski helitööd eesti kunstimeistrite esituses, k. 13 kirjanike ja heliloojad mikrofonil ees, k. 13.30 Nõukogude Eesti heliloojate uudisloomingut, k. 14 saade lastele — „Nende mälestused, kelle nime me kanname“, L. Lauritsini nim. Tallinna 16. Keskkooli ja V. Klementi nimelise Pikavere 7-kl. kooli pidu ühiskooli- kooli, k. 14.40 populaarseid laule, k. 15 vanad revolutsioonilised jutustavad, k. 15.30 kontsert NSV Liidu rahvaste muusikast, k. 16 saade vene keeles „Suure ümberku- junduste linn“, k. 16.20 linnadevaheline pidulik kontsert (Moskvas), k. 18.05 E. Tambergi oratoorium „Rahva vabaduse eest“, k. 18.55 Suure Sotsialistliku Oktoob- rirevolutsiooni 38. aastapäeva pühenda- tud pidulik koorolelu ülekanne Mosk- vast, k. 20.20 pidulik kontserti ülekanne „Estonia“ kontserdisaalist, k. 23 maailma rahvaste laule ja tantsu (M), Laine 422 m: Kell 10.30 Üliõpiliste Raadio vene laulu- de koori ja rahvapilliorkestri esinemine (M), k. 11.15 muusikat nõukogude ope- retidest, k. 12.20 uut estraadi (M), k. 15 kontsert „Sõbrad laulavad“ (M), Laine 1 247 m: Kell 18.15 kontsert „Minu kodu- maa“ (M).

ESMASPÄEV, 7. NOVEMBER. Laine 1 290 m: Kell 6.10 saade „Algas suur pidu- päev“, k. 7.30 hüdlaseid, laule, marse, k. 9 kontsert, k. 9.30 Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 38. aastapäeva pühenda- tud saade, k. 14 kontsert populaar- sate muusikast (M), k. 15 saade lastele ja noortele „Mõnigi meelne laul“, k. 16.30 kontsert, k. 15.30 kontsert nõukogude muusikast, k. 16.30 „Viiludaja-revolutsio- nääre“, raadiokompositsioon, k. 17.30 soovi- kontsert vabariigi esindajatele, k. 19.30 raadiolüüsi „Teatrites ja kont- serdisaalides“, k. 21.50 saade „Oodatud küllalis“, k. 23 tantsumuusikast (M), Laine 422 m: Kell 15 estraadikontsert (M), k. 15.30 tantsumuusikast (M), k. 16.30 kir- janduslik-muusikaline kompositsioon „Par- tei juhi“ (M), k. 17 raadiolüüsi „Moskva Kontserdisaalides“ (M), k. 18.20 soovi- kontsert (M), Laine 247 m: Kell 19.15 kunstimeistrite pühadekontsert (M), k. 20.15 maailma kirjaniku ja poeedid jutustavad Nõukogude Liidust (M), k. 21.10 estraadikontsert (M).

TEISIPÄEV, 8. NOVEMBER. Laine 1 290 m: Kell 9.30 saade mudilastele — „Reis laevakesega“, kuuldemäng, k. 10 raadiolüüsi „Kunstiline isetegevus“, k. 11.15 eesti kunstimeistrite kontsert, k. 12.20 P. Zagrebini inseneeritud jutust- „Õpetaja“, k. 13 B. Körveri ope- ret „Ainult unistus“, k. 15.45 vestlus rahvus- vahelistel teemadel, k. 15.50 estraadikont- sert „Tere tulemast“ (M), k. 18 saade „Saagem tuttavaks“, k. 18.30 Straussi valss „Lood Viini metsades“, k. 19.30 kontsert soome muusikast (Nõukogude — Soome sõpruskuul alguse puhul), k. 20.30 saade „Õhtu meremestega“, k. 23 spordi- saade, Laine 422 m: Kell 9.30 Üliõ- piliste Raadio rahvapilliorkestri kontsert (M), k. 11 vennasvabariikide solistide ja kollektiivide kontsert (M), k. 12.20 süm- fooniakontsert (M), k. 13 heliloojate ja poeetide kohtumine raadiokulajatega (M), k. 15.50 estraadikontsert „Tere tulemast“ (M), Laine 247 m: Kell 18.30 kunsti- meistrite kontsert (M), k. 19.20 kontsert „Tähtsused“, k. 20 muusikaline ra- diosaade „Millaal kohtume uuesti“ (M), k. 20.40 Kalmani ope- ret „Silva“ (M), k. 21.10 KOLMAPÄEV, 9. NOVEMBER. Laine 1 290 ja 422 m: Kell 9.30 kirjandus- saade

vene keeles — J. Smuuli „Pühadekari“ hukkumise, k. 10.20 riikliku teenelise kapell „Dumka“ ja Ukraina NSV riikliku sümfooniakestri kontsert (M), k. 11.15 noori esinejaid estraadil (M), k. 12.20 Lääne-Siberi sõjaväeringkonna laulu- ansambli esinemine (M), Laine 290 m: Kell 16 saade mudilastele „Jutustus kivi- dest“, k. 16.25 saade lastele — Vano Muradeli laulu „Sõidame sõbrade õppim- mele“, k. 17 valitud instrumentaali- kontserte — Bach'i kontsert klaverile ja orkestrile re-minoor (M), k. 18 kerge instrumentaalmuusikat, k. 18.15 saade pae- vateemadel, k. 18.25 M. Lüdi ja M. Saare laule, k. 19.30 põllumajandus- saade, k. 20 rahvademokraatia maade heliloojate tantsu, k. 20.30 kaatend B. Gorbato- vi jutustust „Aleksel Gaidas“, k. 21.20 a- mänge ajalooliste ooperite, k. 22 kunsti- meistrite kontsert rahvalauludest, k. 23 kontsert „Kodukoha laule“ (M), Laine 422 m: Kell 18.45 isanda laule (M), k. 19.20 Dunajevski kinofilmimuusikat, k. 19.40 arsti vestlus, Laine 247 m: Kell 20 ülekanne Moskvas.

NELJAPÄEV, 10. NOVEMBER. Laine 1 290 ja 422 m: Kell 9.30 saade lastele — „Sõprade kohtumine“, M. Dobrovolski olu- kirjelid, k. 9.45 R. Ploomi noorte süit, k. 10.20 P. Stainovi „Noorsoo avamäng“ (M), k. 10.35 V ülemaailmse noorsoo ja üliõpilaste festivali konkursi laureaatide kontsert (M), k. 11.15 maailma noorte laule, k. 12.20 kontsert brasiliia muusi- kast (M), k. 13.15 populaarseid melo- diaid, Laine 290 m: Kell 16 saade las- tele vene keeles „Kõik küllalised“, kont- sert, k. 17 kontsert armeenia ja aserbai- džani rahvamuusikast, k. 18 J. Jurna ves- tlus „Taani noorte elust“, k. 18.30 Lõs- senko süit ukraina viisidest (puupilliikvintet), k. 19.30 kontsert H. Elleri sümfooniilisest muusikast, k. 20 saade paevateemadel, k. 20.15 Rimski-Korsakovi ooperimuusikat, k. 21.20 kontsert itaalia muusikast, k. 22 Makarovi süit „Jõgi valitseb“, k. 23 saade lastevanematele, Laine 422 m: Kell 19.20 rahvusvaheline ringvaade, k. 19.35 Letalieri variatsioonid (tšilli pianist O. Ga- siu), Laine 247 m: Kell 20 ülekanne Moskvas.

REDEE, 11. NOVEMBER. Laine 1 290 ja 422 m: Kell 9.30 teine saade V. Gross- mani romaani „Õige ürituse eest“, k. 10 saade mudilastele — „Muusikaline varalaeg“, (M), k. 10.15 nõukogude heliloojate programmilist sümfooniilist muusikast (M), k. 11.15 Taga-Karpaadi rahvakoori kontsert, (M), k. 12.20 soovi- kontsert (M), Laine 290 m: Kell 16 spordisaade lastele, k. 16.20 saade lastele — kerge instrumentaalmuusikat, k. 16.40 saade noortele — „Kuidas töötab meie klass“, sarjast „Abiks kompositsioone“, k. 17 kirjandus-muusikaline saade „Vene laule A. N. Ostrovski loomingus“ (M), k. 18 Tšaikovski suur sonaat klaverile (P. Serebrjakov), k. 19.30 põllumajandus- saade, Laine 290 ja 427 m: Kell 20 saade paevateemadel vene keeles, „(Kuuks viie aasta plaan on miljonite üritus)“, k. 20.15 kontsert sarjast „Valitud teoseid nõu- kogude muusikast — Ivanovi V sümfo- nia“, k. 21.20 hiina muusikaline draama „Hallipäine neiu“, k. 22 estraadikontsert eesti heliloojate loomingust, k. 23 kontsert Tanejvi helitööd (M), Laine 422 m: Kell 18.45 itaalia laule (M), k. 19.20 Sup- pe avamäng „Hommik, lõuna ja õhtu“, k. 19.30 konsultatsioon abiks poliitilise öko- nomia õppilajale teemal „Kaubatootmine. Kaup ja tema omandus“, LAUPÄEV, 12. NOVEMBER. Laine 1 290 ja 422 m: Kell 9.30 vestlus „Homs- e

«ESTI KOMMUNIST» nr. 10.

Ajakirja oktoobrikuu num- ber pühendab oma juhtkirja Oktoobrirevolutsiooni 38 aastapäevale. Artiklite osa annab kirjutuse Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja V. Klaussoni „Tehnilise progressi kiiren- damise ja töövõime tõsti- mise ülesanded vabariig- i tööstuses“, EKP Keskkomitee põllumajandusosakonna juha- taja E. Kujase „Hästi orga- niseerida karja ületalvipe- mist“ ja M. Petrovi „Balt- mere laevastik Suures So- sialistlikus Oktoobrirevolu- tions“ L. V. Mitsurini 100 sünniaastapäeva puhul kirju- tab sellest märkimisväärse- tähtsusest teaduse alajoon TR Ülikooli geneetika ja dar- viniismi kateedri juhataja O. Mihailov Partei eli rubri- gis leiame kirjutuse EKP Tapa rajoonikomitee sekretä- rilt Kadriina MTJ-i piirkonnas A. Luksilt „Partei rajooni- komitee instruktorigrupi töö- kogemusi“. Lõpuks on tood- tud rahvusvaheline ülevaade J. Viktorovilt „Tähtsad sam- mud rahvusvahelise pinevuse lõdvemisele viival teel“ 58 lk. Hind 2 rbl.

nr. 10. «STALINLIK NOORUS»

Oktoobrinumbris leia- vad noored materjal „Kuidas rajati Eestimaa Kommunistlik Noorsooühing“, V. Kapi sõja- märkmiku Saaremaa vabas- tamislahinguist „Punane komsoopolitset“ jm. Ilukir- jandusest esineb V. Ilus uue jutustusega „kolhoosküla spordirahvast“, J. Saadi rahutud päevad“, R. Sirgelt on antud 1936. a. kirja pan- dud jutuke „Vennad issan- das“. Jutustusega „Han Mei- me“ tutvustab ajakirja luge- jaid hilja kirjaniku Ma Fõni ning jutustusega „Muhamed Ishaki eksitus“ India täna- päeva silmapaistvama kirja- niku Ibrahim Džalili loo- mingut. Laulusõpradele avaldab ajakirja A. Marguste noodi Antanas Jonynase sõnadele „Kuu on tõusnud kirsipuule...“ ning näite- ringidele Mai Talvesti kolme- vaatuselise komöödia „Var- ruds“, mis on otsekõs „Jär- kes“ autori varasemale nä- dendile „Sookollid“. Hind 3 rbl.

«PILT JA SÕNA» nr. 10.

Ajakirja toob kirjutuse ja pildimaterjali Kihnu- ja saalsetest kommetest „Mind kutsuti pulma...“, katkendi „Peremees Toodri paha päev“ R. Vellendi eri raama- tuna ilmutav jutustuse „Murratule kevad“ im 24 lk. Hind 3 rbl.

TALLINNA TELEVISIOONI- STUUDIO

proovisaadete plaan oktoobripühade ajal

Laupäeval, 5. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Tõulaps tsirkuses“, 19.35 saade „Rahva ja sõpruse festival“, (RAT „Estonia“ balletisolisti Helmi Puuri esinemine), 19.55 dokumentaalfilm „Terenti Maltsevi“, 20.55 prantsuse kunstiline film „Juliettes“.

Pühapäeval, 6. novembril, 15 saade lastele — tõenduskooperat- sioonide lasteala kasvandike esine- mine, 20 kontsert rahvaste muusikast, 20.35 kinožurnaal, 20.45 kunstiline film „Lenin 1918. aastal“.

Esmaspäeval, 7. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Kaks ahnet karupõega“, 19.25 dokumentaalfilm „Leedu kunsti- meistrid Moskvas“, 20.05 kunstiline film „Mehisuse kool“, 21.25 estraadikontsert.

Teisipäeval, 8. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Reedel, 11. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Kaks ahnet karupõega“, 19.25 dokumentaalfilm „Leedu kunsti- meistrid Moskvas“, 20.05 kunstiline film „Mehisuse kool“, 21.25 estraadikontsert.

Laupäeval, 12. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Teisipäeval, 8. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Reedel, 11. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Kaks ahnet karupõega“, 19.25 dokumentaalfilm „Leedu kunsti- meistrid Moskvas“, 20.05 kunstiline film „Mehisuse kool“, 21.25 estraadikontsert.

Laupäeval, 12. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Teisipäeval, 8. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Reedel, 11. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Kaks ahnet karupõega“, 19.25 dokumentaalfilm „Leedu kunsti- meistrid Moskvas“, 20.05 kunstiline film „Mehisuse kool“, 21.25 estraadikontsert.

Laupäeval, 12. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Teisipäeval, 8. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Reedel, 11. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Kaks ahnet karupõega“, 19.25 dokumentaalfilm „Leedu kunsti- meistrid Moskvas“, 20.05 kunstiline film „Mehisuse kool“, 21.25 estraadikontsert.

Laupäeval, 12. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.

Teisipäeval, 8. novembril, 19.10 saade lastele — multiplikatsioon- film „Validus“, 19.35 Nõukogude Liidu rahvakunstniku Tiit Kuusiku esinemine, 19.50 maailmakardi juures — Tšehho- slovakkia, 20.30 Leonid Ujassovi kontsert, 21.05 dokumentaalfilm „Varssavi kohtu- mised“.